

Bruxelles, 6.3.2017.
COM(2017) 113 final

IZVJEŠĆE KOMISIJE VIJEĆU I EUROPSKOM PARLAMENTU

**Izvješće o ex post evaluaciji Programa za sprečavanje zlouporabe droga i informiranje
(2007. – 2013.)**

SADRŽAJ

SADRŽAJ	2
1 UVOD.....	3
1.1 CILJ IZVJEŠĆA.....	3
1.2 METODOLOGIJA I IZVOR INFORMACIJA.....	3
1.3 PREGLED PROGRAMA.....	3
2 REZULTATI EVALUACIJE.....	8
2.1 VAŽNOST PROGRAMA.....	8
2.2 DOSLJEDNOST I KOMPLEMENTARNOST	9
2.3 DJELOTVORNOST.....	10
2.4 ODRŽIVOST I PRENOSIVOST	13
2.5 UČINKOVITOST I MOGUĆNOST POJEDNOSTAVLJENJA.....	15
2.6 EUROPSKA DODANA VRIJEDNOST.....	21
3 ZAKLJUČCI	25

1 UVOD

1.1 CILJ IZVJEŠĆA

Odlukom o uspostavi Programa za sprečavanje zlouporabe droga i informiranje (DPIP) zahtijeva se da Komisija predstavi *ex post* evaluaciju za razdoblje od 2007. do 2013.¹. Tu evaluaciju² proveo je nezavisni vanjski ocjenjivač u suradnji s osobljem Komisije.

Ovo se izvješće temelji na toj evaluaciji. Izvješće je organizirano prema glavnim kriterijima evaluacije i odgovarajućim pitanjima. Među ostalim, to su relevantnost, dosljednost i komplementarnost, djelotvornost, utjecaj i održivost, učinkovitost i mogućnost pojednostavljenja te europska dodana vrijednost.

1.2 METODOLOGIJA I IZVOR INFORMACIJA

Završna evaluacija DPIP-a temelji se na sljedećem:

- temeljitom preispitivanju dostupne dokumentacije za sva bespovratna sredstva za djelovanje i bespovratna sredstva za poslovanje, njih ukupno 51, financirana programom u razdoblju 2007. – 2013.,
- preispitivanju dokumentacije programa, poput odluke o uspostavi programa, godišnjih programa rada i poziva na podnošenje prijedloga za dodjelu bespovratnih sredstava i za ugovore o javnoj nabavi,
- preispitivanju ostalih informacija dostupnih na internetu, primjerice dokumenata o politikama EU-a, internetskih stranica, odluka o uspostavi povezanih programa EU-a,
- kvantitativnoj analizi 51 projekta i aktivnosti koji se financiraju iz DPIP-a,
- analizi 23 odgovora korisnika bespovratnih sredstava DPIP-a na internetsku anketu,
- izvješćima o naknadnih pet razgovora održanih s koordinatorima projekata / organizacijama kojima su u razdoblju 2007. – 2013. dodijeljena bespovratna sredstva DPIP-a.

1.3 PREGLED PROGRAMA

DPIP je uspostavljen Odlukom br. 1150/2007/EZ Europskog parlamenta i Vijeća u okviru Općeg programa „Temeljna prava i pravosuđe”. Program se provodio tijekom sedam godina, od 2007. do 2013. Na njega se upućuje u Strategiji EU-a o drogama (2005. – 2012.) i Akcijskom planu EU-a za borbu protiv droga u razdoblju 2005. – 2008. i 2009. – 2012.

Tri opća cilja programa navedena u članku 2. Odluke su:

- spriječiti i smanjiti zlouporabu droga, ovisnost i štetu povezanu s drogama;
- doprinijeti unapređenju informiranja o uporabi droga;
- poduprijeti provedbu Strategije EU-a o drogama.

Posebni ciljevi programa (utvrđeni u članku 3. Odluke br. 1150/2007/EZ) su:

- promicanje transnacionalnih djelovanja radi:
 - uspostave multidisciplinarnih mreža,
 - osiguravanja širenja baze podataka, razmjene informacija i utvrđivanja i širenja najbolje prakse,
 - podizanja svijesti o zdravstvenim i socijalnim problemima prouzročenima zlouporabom droga,

¹ Članak 15. stavak 3. točka (d) Odluke br. 1150/2007/EZ od 25. rujna 2007. o uspostavi posebnog programa „Sprečavanje zlouporabe droga i informiranje” za razdoblje 2007. – 2013. u okviru Općeg programa „Temeljna prava i pravosuđe”.

² Izvješće o *ex post* evaluaciji vanjskog ocjenjivača objavljeno je ovdje: Glavno izvješće:

http://ec.europa.eu/justice/grants1/files/expost_evaluations_2007_2013/dpip_programme_evaluation_final_report.pdf, Prilozi:

http://ec.europa.eu/justice/grants1/files/expost_evaluations_2007_2013/dpip_annex_1_2_and_3.pdf,

http://ec.europa.eu/justice/grants1/files/expost_evaluations_2007_2013/dpip_annex_4_quantitative_analysis.pdf

Srednjoročno evaluacijsko izvješće vanjskog ocjenjivača objavljeno je ovdje: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0246&qid=1467122450426&from=EN>

- provođenje mjera podrške usmjerenih na sprečavanje zlouporabe droga, uključujući smanjenje štete povezane s drogama i metode liječenja uz primjenu najnovijih znanstvenih spoznaja,
- uključivanje civilnog društva u provedbu i razvoj Strategije EU-a o drogama i akcijskih planova i
- praćenje, provedba i evaluacija provedbe posebnih djelovanja poduzetih na temelju akcijskih planova za borbu protiv droga (2005. – 2008. i 2009. – 2012.).

Radi ostvarivanja tih ciljeva aktivnosti u okviru programa financirane su s pomoću tri različite vrste financijskih instrumenata³: „bespovratnih sredstava za djelovanje”, „bespovratnih sredstava za poslovanje” i nabave. Bespovratna sredstva za djelovanje dodijeljena su za specifične transnacionalne projekte od interesa za cijeli EU ili za nacionalne projekte koji se pripremaju za transnacionalne projekte ili mjere Unije ili kojima se oni nadopunjuju, ili koji su doprinijeli razvoju inovativnih metoda i/ili tehnologija s mogućnošću prenošenja. Bespovratna sredstva za poslovanje dodijeljena su nevladinim organizacijama ili ostalim subjektima koji nastoje ostvariti opći europski interes u području politike borbe protiv droga. Sredstva su bila dostupna i za izvršavanje specifičnih projekata koje je naznačila Komisija (inicijative Komisije), poput studija izvedivosti, istraživanja o specifičnim temama, organiziranja konferencija ili izrade informacijskog sustava⁴.

Ukupni planirani proračun za DPIP za razdoblje od siječnja 2007. do prosinca 2013. iznosio je 22 332 milijuna EUR⁵ (vidjeti tablicu 1-1 Planirana raspodjela proračuna za DPIP (2007. – 2013.)). Ukupni obvezujući iznos za isto razdoblje bio je 20 738 milijuna EUR.

Tablica 1-1 Planirana raspodjela proračuna za DPIP (2007. – 2013.)

Dostupni proračun za bespovratna sredstva (bespovratna sredstva za djelovanje i bespovratna sredstva za poslovanje) i ugovore								
Godina	Projekti (bespovratna sredstva za djelovanje)		Bespovratna sredstva za poslovanje		Inicijative Komisije		Ukupni proračun	godišnji
	Vrijednost (€)	%	Vrijednost (€)	%	Vrijednost (€)	%	Vrijednost (€)	%
2007.	2 150 000	72 %	Nije primjenjivo	–	750 000	25 %	2 900 000	100 %
2008.	2 150 000	72 %	500 000	17 %	350 000	12 %	3 000 000	100 %
2009.	2 400 000	80 %	Nije primjenjivo	–	600 000	20 %	3 000 000	100 %
2010.	1 717 600	56 %	400 000	13 %	958 000	31 %	3 075 600	100 %
2011.	3 045 200	74 %	250 000	6 %	800 000	20 %	4 095 200	100 %
2012.	2 058 000	67 %	500 000	16 %	520 000	17 %	3 078 000	100 %
2013.	3 040 000	99 %	Nije primjenjivo	–	43 334	1 %	3 084 000	100 %
Ukupno	16 560 800	75 %	1 650 000	7 %	4 021 334	18 %	22 232 800	100 %

Izvor: DPIP – godišnji programi rada (2007. – 2013.)

³ Članak 8. Odluke br. 1150/2007/EZ od 25. rujna 2007. o uspostavi posebnog programa „Sprečavanje zlouporabe droga i informiranje” za razdoblje 2007. – 2013. u okviru Općeg programa „Temeljna prava i pravosuđe”.

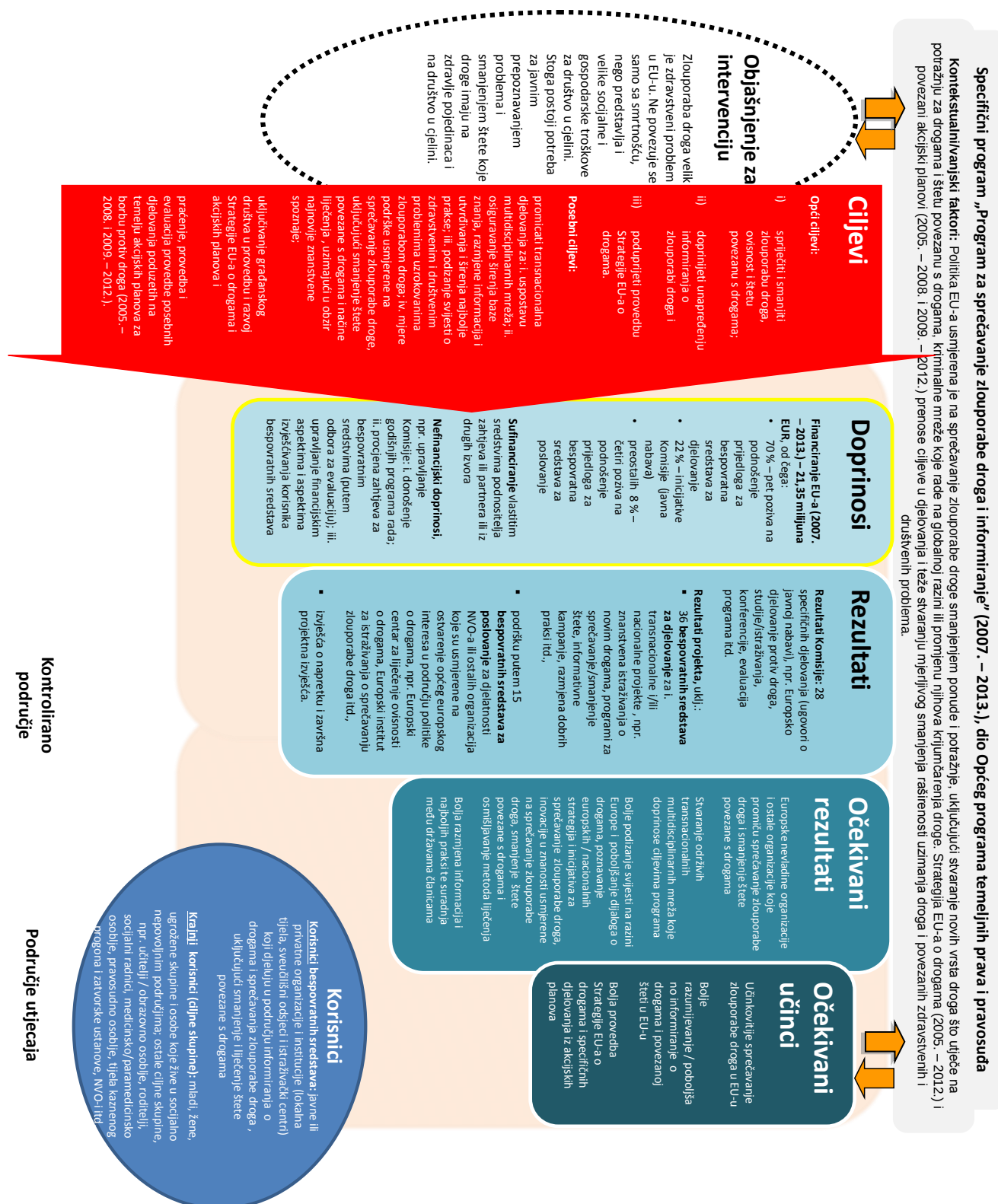
⁴ Ex post evaluacija pet programa provedenih u financijskom razdoblju 2007. – 2013. Evaluacija posebnih programa: Program za sprečavanje zlouporabe droga i informiranje (DPIP), ICF, 28. srpnja 2015., str. 2.

http://ec.europa.eu/justice/grants1/files/expost_evaluations_2007_2013/dpip_programme_evaluation_final_report.pdf

⁵ Članak 12. Odluke br. 1150/2007/EZ od 25. rujna 2007. o uspostavi posebnog programa „Sprečavanje zlouporabe droga i informiranje” za razdoblje 2007. – 2013. u okviru Općeg programa „Temeljna prava i pravosuđe”.

Logika intervencije DPIIP-a opisana je na slici 1-1 u nastavku.

Slika 1-1 Logika intervencije Programa za sprečavanje zlouporabe droga i informiranje (2007. – 2013.)

U tablici 1-2 navodi se niz različitih inicijativa koje su financirane u svakoj godini provedbe programa. Pozivi na podnošenje prijedloga za bespovratna sredstva za djelovanje raspodijeljeni su

između 2009. – 2010. i 2011. – 2012.

Tablica 1-2 Broj financiranih inicijativa po godinama

	2007.	2008.	2009. – 2010.	2009.	20 10.	201 1.	2011. – 2012.	2012 .	2013.	UKUPNO
Bespovratna sredstva za djelovanje	9	6	10	Nije primjenjivo	0	0	11	0	<i>Ne razmatra se</i> ⁶	36
Bespovratna sredstva za poslovanje	0	5	0	Nije primjenjivo	4	2	0	4	<i>Ne razmatra se</i>	15
Javna nabava	1	1	Nije primjenjivo	5	11	7	Nije primjenjivo	1	2	28

Projekte i aktivnosti DPIP-a uglavnom su vodili NVO-i / nacionalne mreže (33 % od svih vodećih organizacija), a zatim sveučilišta (23 %), istraživački instituti (22 %) i europske mreže / platforme/forumi (14 %)⁷.

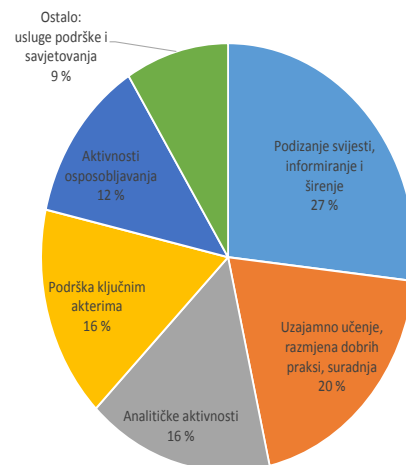
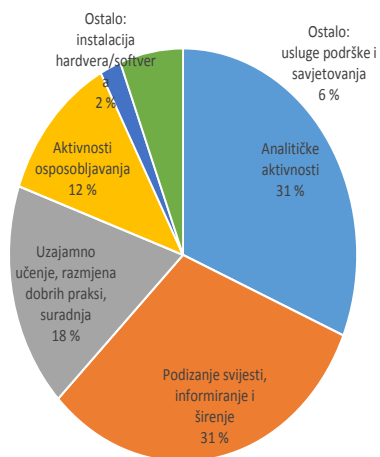
Na slici 1-2 navode se glavne aktivnosti koje su financirane bespovratnim sredstvima za djelovanje (na lijevoj strani) i bespovratnim sredstvima za poslovanje (na desnoj strani) u okviru DPIP-a. Projekti podržani bespovratnim sredstvima za djelovanje često su bili usmjereni na aktivnosti podizanja svijesti, informiranja i širenja informacija (31 %) te na analitičke aktivnosti (31 %), nakon čega slijede uzajamno učenje, razmjena dobre prakse i suradnja (18 %). Četvrta najčešća aktivnost projekata podržanih bespovratnim sredstvima za djelovanje su aktivnosti osposobljavanja (12 %). Bespovratna sredstva za poslovanje isto su tako bila usmjerena na aktivnosti podizanja svijesti, informiranja i širenja informacija (27 %), a zatim na uzajamno učenje, razmjenu dobre prakse i suradnju (20 %). Na trećem i četvrtom mjestu najčešćih inicijativa provedenih s pomoću bespovratnih sredstava su analitičke aktivnosti (16 %) i podrška ključnim akterima (16 %). Ugovori o javnoj nabavi bili su usmjereni na tri glavne aktivnosti: studije i organiziranje događaja i sastanaka⁸.

⁶ Ne razmatra se u okviru ove evaluacije jer završna izvješća nisu bila dostavljena tijekom ovog postupka evaluacije.

⁷ *Ex post* evaluacija pet programa provedenih u financijskom razdoblju 2007. – 2013. Evaluacija posebnih programa: Program za sprečavanje zlouporabe droga i informiranje (DPIP), ICF, 28. srpnja 2015., str. 3.

http://ec.europa.eu/justice/grants1/files/expost_evaluations_2007_2013/dpip_programme_evaluation_final_report.pdf

⁸ Isto, str. 2.

Slika 1-2 bespovratna sredstva za djelovanje (lijevi grafikon) i bespovratna sredstva za poslovanje (desni grafikon) DPIIP-a po glavnoj aktivnosti

2 REZULTATI EVALUACIJE

2.1 VAŽNOST PROGRAMA

Važnost DPIP-a ocjenjuje se u pogledu razmjera u kojem su njegove aktivnosti logično usmjerene na njegove ciljeve, šire potrebe politika EU-a i potrebe ciljane publike.

2.1.1 Prioriteti utvrđeni u pozivima na podnošenje prijedloga i odabranim aktivnostima i njihova važnost za politiku

U razdoblju od 2007. do 2013. došlo je do tri bitne političke i zakonske promjene na razini EU-a u područjima koja su relevantna za program DPIP: Okvirna odluka Vijeća 2004/757/PUP, Strategija EU-a o drogama i povezani akcijski planovi te promjene koje se odnose na nove droge, poput novih psihoaktivnih tvari.

Od poziva na podnošenje prijedloga za razdoblje od 2011. do 2012., novi prioriteti⁹ uvedeni su ne samo da bi odražavali te promjene politika i zakonodavstva, nego i da bi se u obzir uzele i najnovije znanstvene spoznaje. Ta je fleksibilnost unaprijedila važnost programa u kontekstu u kojem je proveden.

Na razini projekta zaključeno je da je odabranim inicijativama na odgovarajuć način podržan razvoj politika jer je to bio i njihov glavni cilj projekta, ali i zato što su mnoge od njih širile svoje rezultate tvorcima politika i/ili su utjecale na donošenje politika na razini EU-a ili na nacionalnoj razini¹⁰.

Uz projekte, ugovori o javnoj nabavi financirani iz programa bili su posebno usmjereni na razvoj i provedbu politika i zakonodavstva u području sprečavanja zlouporabe droga. Dokazi pokazuju da su neki ugovori posebno relevantni za razvoj politika/zakonodavstva u tom području (primjerice procjena utjecaja koja je dovela do novog zakonodavnog prijedloga u pogledu novih psihoaktivnih tvari)¹¹.

2.1.2 Važnost programa za potrebe ciljane skupine

DPIP je u cjelini bio usmjeren na potrebe korisnika bespovratnih sredstava. Prvo, program je bio prilagođen tom području politike. Drugo, njime je pokriven manjak u financiranju na nacionalnoj razini kad je riječ o inicijativama povezanim s drogama. Nadalje, idejni okvir programa i njegovi prioriteti odgovaraju potrebama aktera koji ulažu napore kako bi se smanjila potražnja za drogama¹².

Većina projekata DPIP-a bila je podvrgnuta procjeni potreba¹³ kako bi se osiguralo da su njihove aktivnosti primjerene ciljnoj skupini. Ukupno je 16 od 23 ispitanika internetske ankete (67 %) istaknulo da su provedeni projekti ili aktivnosti bili osmišljeni na temelju procjene potreba. Devetero njih izjavilo je da su te procjene potreba bile provedene u godini početka projekta ili u godini koja je prethodila godini njegova početka, što znači da su u okviru procjene u obzir uzeti najnoviji podaci¹⁴.

⁹ http://ec.europa.eu/justice/grants1/files/expost_evaluations_2007_2013/dpip_annex_1_2_and_3.pdf

¹⁰ Ex post evaluacija pet programa provedenih u financijskom razdoblju 2007. – 2013. Evaluacija posebnih programa: Program za sprečavanje zlouporabe droga i informiranje (DPIP), ICF, 28. srpnja 2015., str. 9.

http://ec.europa.eu/justice/grants1/files/expost_evaluations_2007_2013/dpip_programme_evaluation_final_report.pdf

¹¹ Vidjeti prethodnu bilješku.

¹² Isto, str. 11.

¹³ Procjena potreba trebala bi uključivati relevantne i pouzdane podatke i sadržavati temeljitu analizu kojom se jasno pokazuje potreba za djelovanjem. Podnositelj zahtjeva može navesti postojeća istraživanja, studije ili prošle projekte kojima je već utvrđena takva potreba. Procjenom potreba mora se jasno utvrditi koliko će djelovanje ispuniti tu potrebu i to se mora kvantificirati. Podnositelj zahtjeva treba biti precizan i usredotočiti se na stvarne potrebe koje će se nastojati ispuniti projektom i ne ograničiti analizu na općenite izjave i informacije o općim problemima i potrebama ciljane skupine.

¹⁴ Isto, str. 11. Na temelju analize 23 odgovora na internetsku anketu dobivenih od korisnika bespovratnih sredstava DPIP-a i izvješća o naknadnih pet razgovora s koordinatorima projekata / organizacijama kojima su u razdoblju 2007. – 2013. dodijeljena bespovratna sredstva DPIP-a.

2.2 DOSLJEDNOST I KOMPLEMENTARNOST

2.2.1 Komplementarnost s drugim programima EU-a

U Odluci Vijeća br. 1150/2007/EZ¹⁵ o uspostavi DPIP-a za razdoblje od 2007. do 2013. navodi se da EU može dodati vrijednost djelovanjima koja poduzimaju države članice „u području sprečavanja zlouporabe droga i informiranja, uključujući liječenje i smanjenje štete od droga, kroz dopunjavanje tih djelovanja i promicanje sinergijskog učinka”. U članku 11. Odluke naglašava se nužnost postizanja sinergije i komplementarnosti s ostalim instrumentima Zajednice, a posebno:

- s Općim programom „Sigurnost i zaštita sloboda”,
- sa sedmim okvirnim programom za istraživanje i razvoj te
- sa Zdravstvenim programom za razdoblje 2008. – 2013.

U Odluci se isto tako navodi da bi se trebala osigurati komplementarnost između DPIP-a i rada Europskog centra za praćenje droga i ovisnosti o drogama (EMCDDA) uporabom stručnosti, metodologije i najboljih praksi Centra, uz posebnu usmjerenost na statističke elemente informiranja o drogama.

Uz instrumente koji su navedeni u Odluci Vijeća, bilo je prostora i za komplementarnost i sinergije između DPIP-a i drugih programa Glavne uprave za pravosuđe, poput programa „Kazneno pravosuđe”, programa „Građansko pravosuđe”, programa „Temeljna prava” i programa „Daphne III”. Isto tako, kad je riječ o opasnosti od podudaranja, u godišnjim je programima rada DPIP-a postojala formalna zaštitna mjera radi izbjegavanja udvostručavanja između projekata koji su financirani u okviru drugih programa.

Program DPIP bio je sličan programu Sprečavanja i borbe protiv kriminala (ISEC) koji se provodio u okviru Općeg programa sigurnosti i zaštite sloboda jer su oba programa bila usmjerena na inicijative povezane s drogama. Ipak, DPIP-om se nastojala smanjiti potražnja za drogama, dok je naglasak ISEC-a bio na smanjenju opskrbe drogama, posebno djelovanjima usmjerenima na borbu protiv trgovine drogama.

Zdravstveni program (2008. – 2013.) kojim je upravljala Glavna uprava za zdravlje i sigurnost hrane s pomoću svojeg integriranog pristupa zdravlju obuhvaćao je i politike o drogama i prevenciju konzumiranja droga, ali s javnozdravstvenog stajališta promičući zdrav način života. Naglasak djelovanja financiranih u okviru tog programa bilo je isključivo na zlouporabi droga, uključujući u slučajevima zlouporabe više droga, pri čemu je pristup tog programa bio izravniji od pristupa DPIP-a. Inicijative informiranja o zdravlju obuhvaćaju izrazito tehničke / znanstvene informacije ili mjere s ciljem poboljšavanja pristupa informacijama kad je riječ o pacijentima i o liječnicima.

U okviru sedmog okvirnog programa za istraživanje i razvoj (FP7) (2007. – 2013.) financirani su projekti namijenjeni jačanju znanstvenih dokaza o posljedicama konzumiranja droga u području javnog zdravlja, društveno-ekonomskih i humanističkih znanosti. Budući da su programi uglavnom bili usmjereni na velike istraživačke projekte, bili su dopuna projektima ograničenog razmjera koji su financirani iz DPIP-a¹⁶.

Na razini programa, evaluacija je pokazala da je DPIP bio dopuna ostalim programima EU-a, kako je prethodno objašnjeno, u pogledu tematskih područja i ciljeva, prihvatljivih podnositelja zahtjeva za bespovratna sredstva, krajnjih korisnika i vrsta financiranih mjera i intervencija. Na razini poziva na podnošenje prijedloga, rezultati potvrđuju da nije bilo prostora za podudaranje s ostalim pozivima Glavne uprave za pravosuđe i ostalim instrumentima EU-a u pogledu prihvatljivih djelovanja, s obzirom na to da su se razlikovali u pogledu prioriteta i ciljeva¹⁷.

¹⁵ ODLUKA br. 1150/2007/EZ EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA od 25. rujna 2007. o uspostavi posebnog programa „Sprečavanje zlouporabe droga i informiranje” za razdoblje 2007. – 2013. u okviru Općeg programa „Temeljna prava i pravosuđe”.

¹⁶ Ex post evaluacija pet programa provedenih u financijskom razdoblju 2007. – 2013. Evaluacija posebnih programa: Program za sprečavanje zlouporabe droga i informiranje (DPIP), ICF, 28. srpnja 2015., str. 15. – 16.

http://ec.europa.eu/justice/grants1/files/expost_evaluations_2007_2013/dpip_programme_evaluation_final_report.pdf

¹⁷ Isto, str. 14.

Rezultati evaluacije potvrđuju dosljednost DPIP-a. Prvo, njegova logika intervencije (vidjeti sliku 1-1 Logika intervencije Programa za sprečavanje zlouporabe droga i informiranje (2007. – 2013.)) interno je dosljedna, što znači da ciljevi, doprinosi, djelovanja i očekivani rezultati programa nisu proturječni¹⁸.

Drugo, različiti instrumenti financiranja (bespovratna sredstva za djelovanje, bespovratna sredstva za poslovanje i ugovori o javnoj nabavi) komplementarni su i ne podudaraju se.

Konačno, ograničeni podaci upućuju na postojanje sinergije između DPIP-a i ostalih nacionalnih intervencija i intervencija EU-a. Međutim, o nekim su sinergijama izvješća podnesena tijekom evaluacije. Neka od djelovanja koja su pomogla stvaranju sinergija bila su širenje rezultata projekta, razvoj mreža, zajednička djelovanja i suradnja¹⁹.

2.2.2 Komplementarnost na razini projekta

Sažeci projekata s informacijama o svim projektima koji se financiraju iz DPIP-a bili su javno dostupni na internetskim stranicama Glavne uprave za pravosuđe namijenjenima pozivima na podnošenje prijedloga u vezi s DPIP-om. Odabrane informacije o projektima mogu se pronaći i na internetskim stranicama EMCDDA-e²⁰. Nadalje, u publikaciji „Projekti, studije i istraživanja o nezakonitim drogama koje je financirala Europska komisija u razdoblju 2007. – 2010.”²¹ nalazi se sveobuhvatan pregled projekata financiranih u okviru DPIP-a, Zdravstvenog programa, programa EP7 i ISEC-a u razdoblju od 2007. do 2010. godine. U drugoj se publikaciji pod nazivom „Projekti, studije i istraživanja o novim psihoaktivnim tvarima”²² isto tako navode informacije o projektima usmjerenima na nove psihoaktivne tvari koji su financirani u okviru DPIP-a, Zdravstvenog programa, programa FP6 i FP7 te ISEC-a (u razdoblju od 2007. do 2013.).

Opasnost od podudaranja između projekata dodatno je smanjena zahtjevima i određivanjem prioriteta poziva na podnošenje prijedloga u vezi s DPIP-om. Podaci prikupljeni pregledom projekata, popratnim razgovorima i internetskom anketom upućivali su na to da su neki projekti DPIP-a komplementarni s projektima koji se financiraju iz drugih programa EU-a. Komplementarnost projekata može se uočiti i kod programa Glavne uprave za pravosuđe (JPEN, JCIV, FRC i Daphne III.)²³.

2.3 DJELOTVORNOST

Djelotvornost programa odnosi se na to koliko je program bio uspješan u postizanju svojih ciljeva i na to koliko su projekti DPIP-a bili uspješni u postizanju vlastitih projektnih ciljeva.

2.3.1 Ostvarenja programa

Dosad prikupljeni dokazi ukazuju na to da je DPIP općenito bio učinkovit u postizanju svojih općih programskih ciljeva. Međutim, treba napomenuti da je tijekom razdoblja financiranja 2007. – 2013. sufinancirana tek 51 inicijativa. Stoga doprinos postizanju cilja sprečavanja i smanjenja zlouporabe droga u EU-u može biti samo relativan²⁴. Unatoč tome, DPIP je pridonio podizanju svijesti i informiranju o drogama i šteti povezanoj s drogama unutar Europe, posebno među mladima i ovisnicima.

¹⁸ Vidjeti prethodnu bilješku.

¹⁹ Vidjeti prethodnu bilješku.

²⁰ <http://www.emcdda.europa.eu/>

²¹ Europska komisija (2011.) Projekti, studije i istraživanja o nezakonitim drogama koje je financirala Europska komisija, 2007. – 2013.: http://ec.europa.eu/justice/anti-drugs/files/2007-2010_drug_related_projects_en.pdf.

²² Europska komisija (2014.), Nove psihoaktivne tvari. Projekti, studije i istraživanja koje je financirala Europska komisija: http://ec.europa.eu/justice/anti-drugs/files/nps_report_2014_en.pdf.

²³ Ex post evaluacija pet programa provedenih u financijskom razdoblju 2007. – 2013. Evaluacija posebnih programa: Program za sprečavanje zlouporabe droga i informiranje (DPIP), ICF, 28. srpnja 2015., str. 19.

http://ec.europa.eu/justice/grants1/files/expost_evaluations_2007_2013/dpip_programme_evaluation_final_report.pdf

²⁴ Isto, str. 22.

Nadalje, inicijative financirane iz DPIIP-a dovele su do boljeg dijaloga o drogama, a potakle su i razmjenu najboljih praksi među zainteresiranim stranama, posebno NVO-ima, socijalnim radnicima, tvorcima politika i stručnjacima. Inicijative su imale širi utjecaj u državama članicama u kojima se provodila većina aktivnosti: Italiji, Ujedinjenoj Kraljevini, Njemačkoj, Nizozemskoj, Francuskoj, Španjolskoj, Portugalu, Belgiji, Češkoj, Bugarskoj i Estoniji²⁵.

Međutim, inicijative financirane iz DPIIP-a ipak su u određenoj mjeri doprinijele provedbi Strategije EU-a o drogama i povezanih akcijskih planova. To je zbog toga što su provedba i razvoj Strategije o drogama i povezani Akcijski plan u manjoj mjeri obuhvaćeni djelovanjima u usporedbi s drugim ciljevima/prioritetima.

Isto tako, glavni je cilj programa ostvaren s pomoću ugovora o javnoj nabavi. Manji je naglasak programa bio na pružanju podrške razvoju zakonodavstva i politika na nacionalnoj razini i razini EU-a, a veći na razvoju novih praksi povezanih s sprečavanjem/smanjenjem zlouporabe droga. Međutim, nije bio jednako uspješan u uključivanju tih praksi u politike na razini EU-a. Uz to, tek je nekoliko projekata doprinijelo razvoju nacionalnih politika. Iako su tvorci politika bili aktivno uključeni u većinu projekata DPIIP-a, ne postoji mnogo dokaza da su kontakti s tim zainteresiranim stranama imali stvarnog utjecaja na razvoj politika²⁶.

Prvi opći cilj: spriječiti i smanjiti zlouporabu droga, ovisnost i štetu povezanu s drogama

Intervencijama financiranim iz DPIIP-a proveden je širok raspon aktivnosti kojima je dodatno podignuta svijest i poboljšan dijalog o drogama. Isto tako, intervencijama je poboljšana prevencija, a doprinijele su i smanjivanju zlouporabe droga, ovisnosti i štete povezane s drogama. Taj se cilj uglavnom nastojao postići aktivnostima podizanja svijesti i uzajamnog učenja.

Posebno su aktivnosti uzajamnog učenja dovele do poboljšanog dijaloga o drogama, a olakšale su i razmjenu najboljih praksi među zainteresiranim stranama iz različitih okruženja. Nadalje, doprinijele su stvaranju održivih, transnacionalnih multidisciplinarnih mreža specijaliziranih za sprečavanje zlouporabe droga (tijekom razdoblja financiranja uspostavljeno je ili prošireno 12 mreža). Taj je učinak očitiji u državama članicama u kojima su te aktivnosti izravno provedene: Italiji, Ujedinjenoj Kraljevini, Nizozemskoj i Austriji te u ograničenoj mjeri u Danskoj, Bugarskoj, Portugalu i Češkoj. U okviru gotovo polovine djelovanja organizirane su radionice ili fokus-skupine (održano ih je ukupno 20)²⁷.

Svijest i informiranje o drogama i šteti povezanoj s drogama poboljšane su aktivnostima podizanja svijesti. Taj je učinak ponovno naglašeniji u državama članicama u kojima su te aktivnosti izravno provedene: Italiji, Ujedinjenoj Kraljevini, Njemačkoj, Nizozemskoj i Španjolskoj, te Francuskoj, Litvi, Portugalu, Danskoj, Estoniji i Sloveniji²⁸.

Aktivnosti su uglavnom bile namijenjene osobama izloženima riziku i ranjivim skupinama (npr. mladima, ženama, skupinama u nepovoljnom položaju i zatvorenici) da bi se podigla njihova svijest o posljedicama zlouporabe droga. Aktivnosti podizanja svijesti bile su namijenjene i široj javnosti²⁹.

Drugi opći cilj: poboljšati informiranje o zlouporabi droga

Intervencijama financiranim iz DPIIP-a proveden su širok raspon aktivnosti kojima je poboljšano pružanje informacija o drogama razvojem inovativnih programa intervencije i strategija smanjenja

²⁵ Vidjeti prethodnu bilješku.

²⁶ Vidjeti prethodnu bilješku.

²⁷ Isto, str. 23.

²⁸ Vidjeti prethodnu bilješku.

²⁹ Vidjeti prethodnu bilješku.

štete. Te su se inicijative uglavnom sastojale od analitičkih aktivnosti³⁰ usmjerenih na najnovije razvoje politike o zlouporabi droga (npr. novi trendovi u pogledu novih psihoaktivnih tvari, korisnika koji uzimaju više droga i ranjivih skupina koje zlouporabljaju droge, uključujući zatvorenike, bivše osuđenike i seksualne radnike).

Analitičke aktivnosti provedene u okviru programa pomogle su u promicanju inovacija u znanosti te su pridonijele smanjivanju štete povezane s drogama osmišljavanjem inovativnih metoda liječenja. Taj je učinak očitiji u državama članicama u kojima su te aktivnosti izravno provedene: Njemačkoj, Ujedinjenoj Kraljevini, Italiji, Španjolskoj, Nizozemskoj, Češkoj, Danskoj, Belgiji, Poljskoj, Portugalu, Latviji, Estoniji, Austriji, Rumunjskoj i Bugarskoj. Čini se da je učinak projekata kojima se razvijaju te aktivnosti širi zahvaljujući većem broju država članica uključenih u tu vrstu aktivnosti, ali i zato što se većina rezultata projekata mogla jednostavno širiti unutar Unije.

Pregledom dokumentacije provedenim za ovu evaluaciju zaključeno je da su u okviru 41 projekta provedene analitičke aktivnosti. Od toga su u okviru 15 projekata provedena znanstvena istraživanja i/ili izrađena izvješća, u okviru 13 njih osmišljene su ankete i upitnici za prikupljanje podataka od ovisnika i/ili organizacija koje se bave pitanjima droga, dok je pet njih bilo namijenjeno prikupljanju/analizi podataka ili statističkih podataka³¹.

Nakon provedbe tih analitičkih aktivnosti izrađeno je više izvješća: 21 vodič i priručnik (npr. priručnik o pokrenutim intervencijama), 20 statističkih izvješća (u pogledu tržišta droga i duljine razdoblja uzimanja različitih droga), a provedeno je i 18 anketa (npr. ankete za prikupljanje izravnih informacija od ciljnih skupina).

Još su 43 dodatna izvješća izrađena na temelju rezultata tih analitičkih aktivnosti. Među ostalim, to su izvješća o prikupljanju zaključaka i preporuka s radionica ili seminara, analitička izvješća o djelotvornosti alata koji se upotrebljavaju za provjeru, intervencije i upućivanje na programe liječenja te sažeta izvješća o rezultatima anketa i ostalim vrstama savjetovanja sa zainteresiranim stranama³².

Znanstvena istraživanja upotrebljavana su uglavnom da bi se utvrdile komponente novih psihoaktivnih tvari i razvile nove metode za otkrivanje tih tvari u ljudskom tijelu.

Glavni doprinosi analitičkih aktivnosti / mjera podrške mogu se sažeti kako slijedi:

- popunjavanje praznina u znanju i znanstvenim istraživanjima o drogama (tj. nove sintetičke droge / nove psihoaktivne tvari) i povezanim opasnostima za zdravlje,
- poticanje rasprave o promjenama i reformama politike o drogama te
- razvoj novih strategija sprečavanja štete i liječenja kojima bi se trebale potaknuti brze promjene u području zlouporabe droga (novih psihoaktivnih tvari, uzimanja više droga itd.).

Treći opći cilj: poduprijeti provedbu Strategije EU-a o drogama

Provedba i razvoj Strategije EU-a o drogama i akcijskih planova prvenstveno su se trebali ostvariti sklapanjem ugovora o javnoj nabavi. Studija o „Minimalnim standardima kvalitete u smanjenju potražnje za drogama” doprinijela je političkom postupku u tom području³³. To je zauzvrat pomoglo provedbi povezanih djelovanja u Strategiji EU-a i Akcijskom planu. Nadalje, procjena utjecaja novih psihoaktivnih tvari upotrijebljena je kao osnova za izradu novog zakonodavnog prijedloga o novim psihoaktivnim tvarima³⁴. Uz taj doprinos razvoju politike EU-a o drogama, procjena je utjecaja postala referentni dokument za znanstvenu zajednicu u Uniji.

³⁰ Isto, str. 24.

³¹ Isto, str. 25.

³² Vidjeti prethodnu bilješku.

³³ http://ec.europa.eu/justice/anti-drugs/files/equ_main_report_en.pdf

³⁴ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013SC0319&from=EN>

Neki su projekti financirani iz DPIP-a pomogli tvorcima politika u oblikovanju novih politika i propisa na nacionalnoj razini / razini EU-a. Drugima su razvijeni alati za provjeru, kratke intervencije i upućivanje mladih koji imaju problema s drogama na liječenje. Ti su alati potom uključeni u nacionalne planove borbe protiv droga i druge nacionalne strateške dokumente o strategijama sprečavanja zlouporabe droga. Iako su u okviru većine projekata DPIP-a upućeni pozivi relevantnim tvorcima politika na nacionalnoj razini i na razini EU-a, rezultati su bili različiti³⁵.

U okviru inicijativa financiranih iz DPIP-a upotrijebljene su razne metode za stupanje u vezu s tvorcima politika na nacionalnoj i europskoj razini, primjerice: 91 % ispitanika internetske ankete koji su bili korisnici sredstava iz DPIP-a pozvali su tvorce politika na radionice i/ili ostale događaje širenja informacija; 78 % ispitanika internetske ankete koji su bili korisnici sredstava iz DPIP-a podijelili su komunikacijske materijale (brošure, letke) s tvorcima politika; 65 % korisnika bespovratnih sredstava organiziralo je projektne sastanke na kojima su sudjelovali i tvorci politika; 65 % ispitanika internetske ankete koji su bili korisnici sredstava iz DPIP-a pozvali su tvorce politika na događaje poput informativnih sastanaka i konferencija³⁶.

Tvorci politika sudjelovali su u događanjima povezanim s projektom poput seminara, konferencija i radionica ili su upotrijebili neke od elemenata projekata poput pristupa/metode koji su primijenjeni ili provedenih aktivnosti.

2.3.2 Projektna postignuća

Ostvareni su ciljevi većine DPIP-ovih projekata. To se potvrđuje i rezultatima internetske ankete i popratnim intervjuima sa svim korisnicima bespovratnih sredstava s kojima je u okviru ove evaluacije provedeno savjetovanje, a koji su napomenuli da su ostvarili ili da će na vrijeme ostvariti sve ili većinu planiranih ciljeva/rezultata. Gotovo svi ispitanici izjavili su da su njihovi projekti doprili ili će doprijeti do očekivanih ciljnih skupina, što dodatno dokazuje da su ciljevi projekata ostvareni³⁷.

2.4 ODRŽIVOST I PRENOSIVOST

Provedena je analiza kako bi se utvrdilo jesu li rezultati, ishodi i učinak projekata održivi izvan razdoblja financiranja. Utvrđene su tri razine održivosti:

- kratkoročna održivost, koja se uglavnom postiže kroz širenje rezultata projekata,
- srednjoročna održivost, koja uključuje nastavak projektnih rezultata i/ili partnerstva te
- dugoročna održivost, koja se uglavnom postiže uspješnim prijenosom rezultata projekata na druge kontekste, organizacije i države članice bez dodatnog financiranja (ili samo s ograničenim financiranjem).

2.4.1 Nastavak provođenja i širenja projektnih aktivnosti i rezultata

Europska komisija i korisnici bespovratnih sredstava uložili su znatan trud kako bi se rezultati DPIP-ovih projekata širili. To je doprinijelo povećanju učinka projekata u konkretnim slučajevima. Upotreba različitih uspostavljenih metoda širenja koje su pomogle u kontaktiranju raznih zainteresiranih strana, primjerice tvoraca politika na nacionalnoj razini i razini EU-a, NVO-a, socijalnih radnika, mladih i stručnjaka u području politike. Na razini EU-a rezultati projekta širili su se internetskim stranicama Komisije i Europskog centra za praćenje droga i ovisnosti o drogama, čime je dodatno poboljšana vidljivost samog programa.

Isto tako, javna je nabava doprinijela širenju projektnih rezultata izradom informativnog materijala i organiziranjem događaja širenja informacija. Na projektnoj razini voditelji projekata planirali su i

³⁵ Ex post evaluacija pet programa provedenih u financijskom razdoblju 2007. – 2013. Evaluacija posebnih programa: Program za sprečavanje zlouporabe droga i informiranje (DPIP), ICF, 28. srpnja 2015., str. 27.

http://ec.europa.eu/justice/grants1/files/expost_evaluations_2007_2013/dpip_programme_evaluation_final_report.pdf

³⁶ Anketno pitanje 23.b: Jesu li tvorci politika odgovorili na informacije iz projekta/aktivnosti? (pitanje s višestrukim izborom odgovora). U: Isto, str. 27. Na temelju analize 23 odgovora na internetsku anketu dobivenih od korisnika bespovratnih sredstava DPIP-a i izvješća o naknadnih pet razgovora s koordinatorima projekata / organizacijama kojima su u razdoblju 2007. – 2013. dodijeljena bespovratna sredstva DPIP-a.

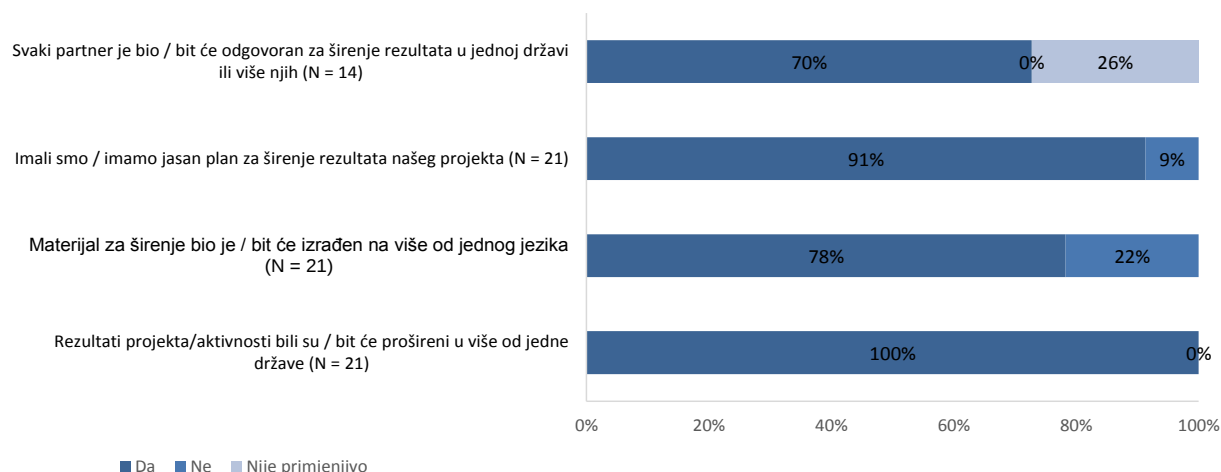
³⁷ Isto, str. 28.

učinkovito upotrijebili razne alate širenja, uključujući organiziranje događaja i objavljivanje tiskanog i audiovizualnog materijala za širenje projektnih rezultata. Nadalje, većina projekata upotrebljavala je svoje internetske stranice za širenje projektnih rezultata. Međutim, internetske stranice namijenjene projektima uglavnom su funkcionirale ograničeno vrijeme, što je utjecalo na održivost i prenosivost projektnih rezultata. Većina je ispitanih korisnika bespovratnih sredstava istaknula da je dodatno financiranje bilo nužno, čak i kad je isplanirana daljnja uporaba i/ili dostupnost rezultata (npr. internetske stranice)³⁸.

Analizom projektne dokumentacije potvrđeno je da je u većini projekata izrađen plan održivosti i/ili plan širenja (vidjeti sliku 2-1). Međutim, mjera u kojoj su korisnici projekata bili uspješni u osiguravanju održivosti i prenosivosti projektnih rezultata / aktivnosti znatno se razlikuje. U većini slučajeva korisnici su proizveli samo materijale za širenje koje su dostavili partnerima i ciljnim skupinama u roku od šest mjeseci nakon isteka razdoblja financiranja³⁹.

Većina je voditelja DPIP-ovih projekata dijelila projektne rezultate s Europskim centrom za praćenje droga i ovisnosti o drogama tijekom trajanja projekta, iako su neki dijelili rezultate svojih projekata i mrežom Reitox. Rezultati projekata predstavljeni su i tijekom sastanaka i konferencija o zlouporabi droga koje su organizirali Europski centar za praćenje droga i ovisnosti o drogama, Forum civilnog društva o drogama i Horizontalna radna skupina Vijeća za droge (HDG)⁴⁰.

Slika 2-1 Načini širenja projektnih rezultata

Izvor: Anketa za potrebe ex post evaluacije pet programa Glavne uprave za pravosuđe za razdoblje 2007. – 2013.

Pitanje 24. Prokomentirajte sljedeće izjave u pogledu širenja rezultata vašeg projekta / vaših aktivnosti

Kvantitativna analiza pokazala je da je najmanje jedan događaj organiziran po projektu (54 događaja u 51 projektu), čime je obuhvaćeno više od 41 000 osoba, dok se čini da su u okviru velikog broja projekata proizvedeni tiskani materijali i/ili informacije ili internetske stranice sa savjetima. Međutim, čini se da je samo u ograničenom broju projekata upotrijebljeno više proaktivnih oblika širenja, kao što su priopćenja za medije / uključivanje medija i kampanje. Ipak, s obzirom na to da su mladi bili jedna od glavnih ciljnih skupina DPIP-a, neki su projekti nastojali biti inovativni i/ili kreativni u svojim aktivnostima širenja kako bi se omogućilo privlačenje ciljne skupine čiju je pažnju uglavnom „teško privući” i kako bi bili učinkovitiji u informiranju te ciljne skupine o drogama⁴¹.

³⁸ Isto, str. 31.

³⁹ Isto, str. 32.

⁴⁰ Isto, str. 33.

⁴¹ Isto, str. 34.

2.4.2 Nastavak partnerstva nakon završetka projekta

Većina se partnerstava uspostavljenih tijekom provedbe projekata/aktivnosti DPIP-a nastavila nakon isplate bespovratnih sredstava, što pokazuju i rezultati internetske ankete i popratnih intervjua. Većina je ispitanika internetske ankete (82 %) odgovorila da se njihovo partnerstvo nastavilo ili će se nastaviti nakon završetka projekta. U većini slučajeva, nastavak partnerstva značio je daljnju suradnju na sličnim projektima ili trajnu obvezu svih partnera da nastave širiti rezultate projekata⁴². Međutim, samo je nekoliko djelovanja financiranih iz DPIP-a osiguralo srednjoročnu održivost, odnosno nastavak projektnih rezultata.

2.4.3 Potencijalna održivost i prenosivost rezultata

Iako postoje dokazi o srednjoročnom učinku i održivosti inicijativa financiranih iz DPIP-a, teško je procijeniti njihovu dugoročnu održivost. Samo je u nekoliko DPIP-ovih projekata uspostavljen mehanizam radi postizanja dugoročne održivosti prijenosom projektnih rezultata ili nastavkom partnerstva.

Prenosivost je u većini slučajeva bila povezana s ishodima projekata/aktivnosti (ne rezultatima) DPIP-a i mogućnošću njihove provedbe u drugim državama članicama uz manje izmjene / doprinose (kako je istaknulo 78 % ispitanika internetske ankete i dvoje od petero intervjuiranih). Polovina obje skupine izvijestila je da su proizvedeni rezultati projekata DPIP-a već uspješno provedeni u drugim državama članicama. Većina je zainteresiranih strana s kojima je provedeno savjetovanje smatrala da se rezultatima projekata/aktivnosti može pridonijeti aktivnostima politika u drugim državama članicama, no to se dogodilo tek u nekoliko slučajeva⁴³.

Mogući izazovi za prenosivost projektnih rezultata i ishoda DPIP-a utvrđeni su u ovoj evaluaciji. Prvo, na prenosivost rezultata ili pristupa koji su osmišljeni u okviru projekata DPIP-a mogle bi utjecati razlike među državama članicama. Drugo, na prenosivost rezultata mogla bi utjecati razina izgradnje kapaciteta NVO-a i mreža uključenih u provođenje sprečavanja i strategija smanjenja opasnosti⁴⁴.

2.5 UČINKOVITOST I MOGUĆNOST POJEDNOSTAVLJENJA

U ovom odjeljku procjenjuje se učinkovitost programa u pogledu dostatnosti i učinkovitosti dostupnih financijskih sredstava, prikladnosti potrošenog novca u usporedbi s ostvarenim pozitivnim učincima i mjere u kojoj su sredstva raspodijeljena između različitih alata za financiranje bila prikladna i dovoljna za provedbu projektnih ciljeva. Provjerava se i učinkovitost upravljanja Komisije i razmatra mogućnost pojednostavljenja upravljanja programom.

2.5.1 Dostatnost i učinkovitost dostupnih financijskih sredstava

Procjenom učinkovitosti utvrđeno je da sredstva za provedbu DPIP-a možda nisu bila posve dovoljna s obzirom na razinu ambicioznosti nekih ciljeva, vrlo visoku potražnju za sredstvima i visoke stope apsorpcije bespovratnih sredstava. Pri razmatranju mjere učinkovite provedbe početne dodjele u programu, približno 12,9 milijuna EUR bilo je namijenjeno bespovratnim sredstvima za djelovanje (odnosno u pogledu potpisanih sporazuma o bespovratnim sredstvima). Za bespovratna sredstva za poslovanje bilo je namijenjeno 0,9 milijuna EUR i otprilike 2,7 milijuna EUR za ugovore o nabavi. U usporedbi s početnim dodjelama, za bespovratna sredstva za djelovanje i za bespovratna sredstva za poslovanje dodijeljeno je manje nego što je u početku bilo predviđeno (odnosno, 0,6 milijuna EUR i 0,8 milijuna EUR manje od planiranog). Unatoč tim razlikama općenito je postojala velika potražnja za bespovratnim sredstvima⁴⁵. Manje obveze za bespovratna sredstva za poslovanje koje su postale izraženije u drugoj polovini razdoblja financiranja prikazane su na slici 2-2.

Više je sredstava moglo biti odobreno programu, posebno u pogledu ostvarivanja cilja smanjenja potražnje za drogama. Vrlo visok broj zahtjeva u okviru DPIP-a (u usporedbi s malim brojem

⁴² Isto, str. 35.

⁴³ Isto, str. 36.

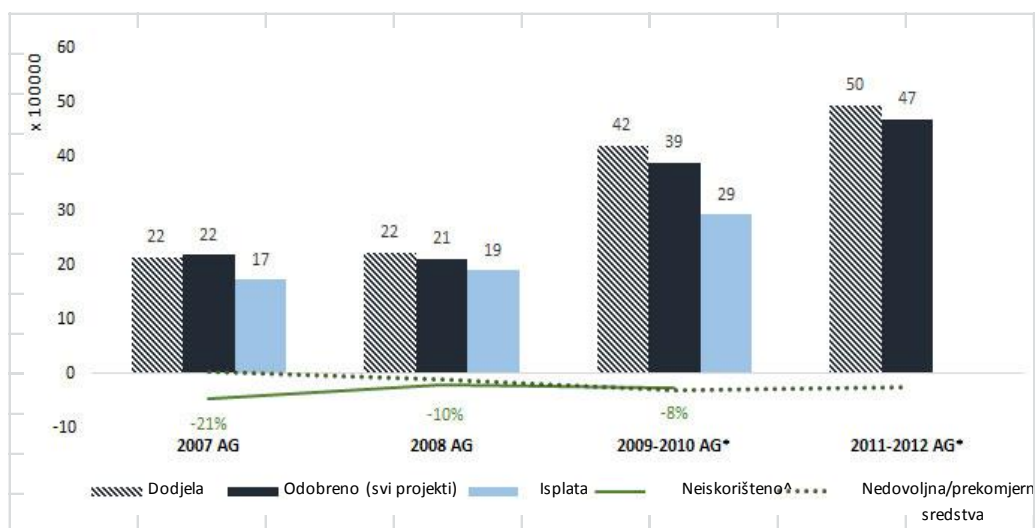
⁴⁴ Vidjeti prethodnu bilješku.

⁴⁵ Isto, str. 39.

financiranih projekata) i činjenica da su najčešće financirane organizacije bili NVO-i koji se većinom oslanjaju na vanjsko financiranje potvrđuju općenitu potrebu za odgovarajućim financijskim sredstvima u području politike o drogama. Općenito su dostupna financijska sredstva upotrijebljena na učinkovit način, sudeći prema usporedbi doprinosa/rezultata u proračunima projekata⁴⁶.

Iako su neki od očekivanih učinaka DPIP-a bili vrlo ambiciozni jer proizlaze iz ciljeva programa, provedeni projekti postigli su dosta pozitivnih rezultata i učinaka koji upućuju na to da je potrošeni iznos razuman u usporedbi s postignućima. Učinak projekata očituje se u razvoju novih alata za prevenciju; novih metoda liječenja koje odgovaraju najnovijem stanju znanstvenih spoznaja u području droga i u podizanju svijesti posebnih ciljnih (ranjivih) skupina. Nadalje, velika potražnja za bespovratnim sredstvima DPIP-a omogućila je Komisiji odabir onih projekata koji su pokazali najviše potencijala i predstavljali najbolju vrijednost za novac⁴⁷.

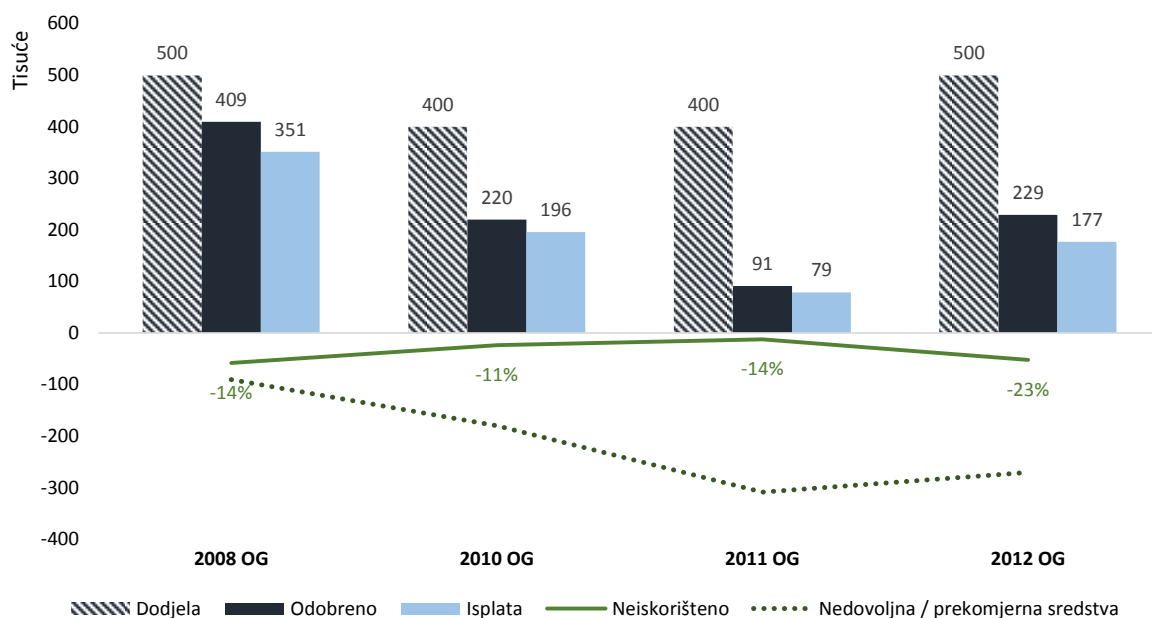
Slika 2-2 Ukupno dodijeljena, odobrena i isplaćena sredstva DPIP-a i ukupna prekomjerna/nedovoljna sredstva i neutrošena sredstva po pozivu (bespovratna sredstva za djelovanje iznad, bespovratna sredstva za djelovanje ispod)

Napomena: za razdoblje 2011. – 2012. nema dostupnih informacija o plaćenim i neutrošenim bespovratnim sredstvima za djelovanje

⁴⁶ Isto, str. 37.

⁴⁷ Vidjeti prethodnu bilješku.

DPIP – Poziv na podnošenje prijedloga (2007. – 2012.) Godina 2013. ne može se razmatrati u okviru ove evaluacije zato što završna projektna izvješća nisu dostavljena tijekom postupka evaluacije.

2.5.2 Mjera u kojoj je novac razumno potrošen u usporedbi s postignutim učinkom

Od DPIP-a se očekivalo:

- poboljšanje prevencija zlorababe droga u EU-u,
- bolje razumijevanje / poboljšano informiranje o drogama i povezanoj šteti u EU-u,
- bolja provedba Strategije EU-a o drogama i specifičnim djelovanjima obuhvaćenima akcijskim planovima.

Razumno je očekivati da će program ostvariti svoje ciljeve s dostupnim sredstvima, posebno u pogledu poboljšanja pružanja informacija o drogama i povezanoj šteti u EU-u. Bez obzira na to, prvi je cilj, odnosno bolja prevencija, bilo najteže ostvariti s obzirom na razmjere problema zlorababe droga u usporedbi s veličinom programa, ali i zbog činjenice da je smanjenje zlorababe droga u suštini povezano s promjenama u ponašanju i izborom životnog stila na što je općenito teško utjecati i što može iziskivati niz dugoročnih intervencija. Na drugom se cilju radilo s pomoću širenja ishoda i rezultata Komisije i zasebnih projekata i mreža (više o tome u odjeljku 2.4.1 Nastavak provođenja i širenja projektnih aktivnosti i rezultata). Treći cilj, bolja provedba Strategije EU-a o drogama i akcijskih planova, uglavnom je postignut kroz niz izvješća o politikama visoke razine koji obuhvaćaju niz pitanja o politici o drogama u EU-u. Ta su izvješća o politici povjerena vanjskim izvođačima⁴⁸.

Dokazi prikupljeni kao dio ove evaluacije još uvijek nisu dovoljni da bi se sa sigurnošću zaključilo da su sredstva potrošena na program razumna u odnosu na postignute dugoročne ishode i učinke.

S druge strane, ishodi i rezultati bespovratnih sredstava za djelovanje i bespovratnih sredstava za poslovanje DPIP-a koji tvore osnovu za dugoročne ishode i učinke bili su pozitivni, osobito s obzirom na⁴⁹:

- razvoj novih alata za prevenciju, mjere smanjenja štete i pristupe liječenju za rješavanje novih razvoja i brzih promjena na području droga ili razvoj novih alata (npr. standarda kvalitete za internetske službe za pomoć) kojima se podržava rad organizacija koje se bave ciljnim skupinama,

⁴⁸ Isto, str. 44.

⁴⁹ Isto, str. 45.

- razvoj novih pristupa za podizanje svijesti i pružanje informacija među specifičnim ciljnim skupinama / ranjivim skupinama,
- uspostava multidisciplinarnih mreža i/ili platformi za bolju razmjenu informacija i suradnju među organizacijama, daljnje širenje projektnih rezultata / dobrih praksi i bolju uočljivost tvorcima politika,
- izgradnju kapaciteta i osposobljavanje za jačanje provedbe Strategije EU-a o drogama i akcijskih planova i relevantnih aktera u sprečavanju zlouporabe droga / ovisnosti i povezane štete.

DPIP-om su financirani većinom transnacionalni projekti (ukupno 51) u kojima je zastupljeno približno 200 vodećih i partnerskih organizacija. Analiza završenih projekata pokazuje da je najmanje 63 % isplaćenih bespovratnih sredstava za djelovanje i bespovratnih sredstava za poslovanje ostvarilo svoje ciljeve, iako su bespovratna sredstva za djelovanje ostvarila svoje ciljeve malo manje (60 %) nego bespovratna sredstva za poslovanje (67 %) ⁵⁰.

2.5.3 Prikladnost dodjele sredstava među različitim alatima za financiranje

Prema godišnjim programima rada, ukupan proračun dodijeljen za provedbu DPIP-a za razdoblje 2007. – 2013. iznosio je 22 232 milijuna EUR. Planirana raspodjela proračuna predstavljena je u tablici 1-1 Planirana raspodjela proračuna za DPIP (2007. – 2013.). Prosječna vrijednost bespovratnih sredstava za djelovanje porasla je između 2007. i 2012. godine, a većina sredstava dodijeljena je tijekom druge polovine razdoblja provedbe. Apsorpcija proračuna za bespovratna sredstva za djelovanje (isplate kao udio obveza) bila je prihvatljiva, tj. 88 %. To upućuje na to da je financiranje bespovratnih sredstava za djelovanje provedeno na učinkovit način ⁵¹. Treba napomenuti da analizom nije uzeta u obzir većina bespovratnih sredstava dodijeljenih kao bespovratna sredstva za djelovanje za razdoblje 2011. – 2012.

Za bespovratna sredstva za poslovanje osigurano je više od polovine početno dodijeljenih sredstava. Prosječna vrijednost bespovratnih sredstava za poslovanje znatno se smanjila između 2008. i 2012. godine (dosežući najnižu vrijednost 2011. godine), u iznosu od 20 499 EUR (bespovratna sredstva za poslovanje za 2012.) do 200 000 EUR (bespovratna sredstva za poslovanje za 2008.). Niža prosječna vrijednost bespovratnih sredstava za poslovanje može se objasniti njihovim kraćim trajanjem (najviše 12 mjeseci) i činjenicom da se svakim od bespovratnih sredstava za poslovanje financira samo jedna organizacija, dok se bespovratnim sredstvima za djelovanje financira partnerstvo organizacija. Apsorpcija proračuna za bespovratna sredstva za poslovanje bila je prihvatljiva, tj. 85 %. Isto kao i za bespovratna sredstva za djelovanje, čini se da je trošenje bespovratnih sredstava za poslovanje bilo djelotvorno ⁵².

Tijekom razdoblja provedbe Komisija je odobrila približno 2,7 milijuna EUR za ukupno 28 ugovora u nabavi (ili oko 17 % od ukupnog odobrenog proračuna DPIP-a). Gotovo polovina proračuna za nabavu odobrena je Europskom djelovanju protiv droga (EAD), višegodišnjoj kampanji podizanja svijesti i redovitim sastancima Foruma civilnog društva o drogama. Uz početnu dodjelu od više od 4 milijuna EUR, nabava se nije dovoljno upotrebljavala, što je možda imalo negativan učinak na, primjerice, širenje rezultata programa na razini EU-a ⁵³.

U konačnici su alati za financiranje primijenjeni kroz postupak natječaja, uz uporabu poziva na podnošenje prijedloga (za bespovratna sredstva) i poziva na nadmetanje (za nabavu) koji su privukli velik broj zahtjeva. Bespovratna sredstva za djelovanje i ugovori o nabavi djelotvorniji su i učinkovitiji alati za financiranje ⁵⁴.

⁵⁰ Vidjeti prethodnu bilješku.

⁵¹ Vidjeti prethodnu bilješku.

⁵² Isto, str. 45. – 46.

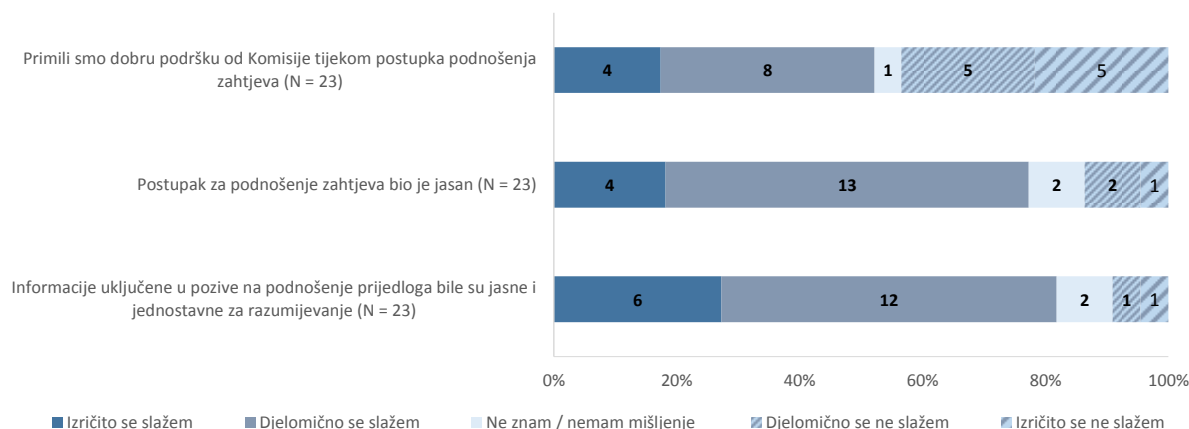
⁵³ Isto, str. 46.

⁵⁴ Vidjeti prethodnu bilješku.

2.5.4 Upravljanje Komisije i mogućnost pojednostavljenja

Na temelju rezultata internetske ankete, zahtjevi koje podnositelji zahtjeva trebaju ispuniti za pristup financiranju DPIP-a općenito se smatraju prikladnima, kako je i predstavljeno na slici 2-3 u nastavku.

Slika 2-3 Uvjeti zahtjeva

Izvor: Anketa za potrebe ex post evaluacije pet programa Glavne uprave za pravosuđe za razdoblje 2007. – 2013.

Pitanje 36.: U pogledu načina na koji je Komisija upravljala s navedenih pet programa, uključujući njezino praćenje i evaluaciju vaših projekata/aktivnosti, prokomentirajte sljedeće tvrdnje (vidjeti prethodnu sliku):

Informacije navedene u pozivima na podnošenje prijedloga tijekom razdoblja financiranja bile su jasne i objašnjene su različiti elementi povezani s podnošenjem zahtjeva. Međutim, dokument je bio dugačak, djelomično zbog velikog broja pojedinosti koje je bilo potrebno navesti u obrascu za podnošenje zahtjeva, broja predstavljenih prioriteta, kao i uvođenja sustava PRIAMOS IT. Informacije obuhvaćene pozivima na podnošenje prijedloga bile su jasne i lako razumljive većini ispitanika internetske ankete. Uz poziv iz 2013. godine uveden je jedinstveni Vodič za podnositelje zahtjeva koji obuhvaća pet programa Glavne uprave za pravosuđe, ISEC-a i PROGRESS-a. Jedinstveni vodič olakšao je podnositeljima zahtjeva podnošenje prijedloga za različite projekte.

Tijekom programskog razdoblja u obrascu za prijavu podnositelji zahtjeva trebali su opisati projekt u pogledu općih informacija o projektu, njegove provedbe, financijskog upravljanja, rezultata, evaluacije i širenja informacija. Uz to, podnositelji zahtjeva morali su ispuniti obrasce proračunskih procjena, analizu troškova osoblja i izjavu o partnerstvu. Od 2010. podnositelji zahtjeva trebaju navesti pokazatelje za procjenu rezultata, dostaviti dokaze o prethodnom iskustvu u programima, navesti više detalja o partnerima i smjeru rada. To je pridonijelo povećanju kvalitete projekata, motiviranju podnositelja zahtjeva da razviju stroži plan i procjene troškove za svaku od svojih aktivnosti.

Općenito, Komisijino upravljanje DPIP-om s vremenom se poboljšalo zahvaljujući:

- uvođenju jedinstvene jedinice za upravljanje programom,
- objavi priručnika za službenike Komisije,
- neizravno, širenjem vodiča za upravljanje projektom.

Općenito su korisnici bespovratnih sredstava pozitivno ocijenili suradnju s Komisijom. Uvjeti zahtjeva za bespovratnim sredstvima bili su slični ostalim programima pod središnjim upravljanjem Komisije, a bile su potrebne i detaljnije informacije, čime je poboljšana kvaliteta zahtjeva i projekata. Promjenama u izvješćivanju isto je tako stvoren uravnoteženiji pristup između financijskog opravdanja, s jedne strane, i evaluacije/ocjene stvarnih rezultata i potencijalnih učinaka projekta, s druge strane.

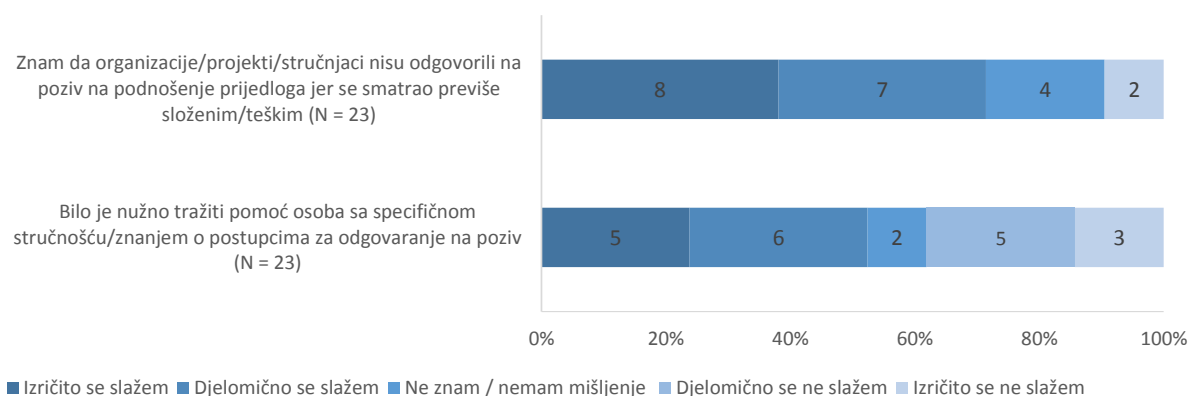
U obrascu za prijavu iz 2007. bilo je potrebno navesti sljedeće informacije: ciljeve i značaj projekta; provedbu projekta (učinak, metodologiju, trajanje, konkretne rezultate i predvidljive opasnosti i poteškoće); naknadne aktivnosti, održivost i vidljivost projekta (uključujući širenje informacija i

europsku dodanu vrijednost); informacije o podnositelju zahtjeva i partnerima; izjavu podnositelja zahtjeva te priložiti paket za podnošenje zahtjeva i kontrolnu listu.

Od podnositelja zahtjeva tražilo se da uz obrazac zahtjeva predaju priloge koji su sadržavali, među ostalim, izjave partnera i suradnika, obrasce za izjave o sufinanciranju, obrasce o proračunu, obrazac analize o troškovima osoblja, vremenski raspored, obrasce za financijsku identifikaciju, obrasce pravnog subjekta, izjavu o razlozima za isključenje i životopise.

Prema informacijama prikupljenima u anketi, kako bi odgovorila na poziv na podnošenje prijedloga gotovo polovina ispitanika (48 %) morala je tražiti barem malu pomoć. Nadalje, više od polovine ispitanika (61 %) potvrdilo je da su znali za potencijalne podnositelje zahtjeva koji nisu odgovorili na pozive na podnošenje prijedloga zbog složenih zahtjeva Komisije. Ti su rezultati prikazani na slici 2-4.

Slika 2-4 Kako je Komisija upravljala s pet projekata tijekom faze podnošenja zahtjeva

Izvor: Anketa za potrebe ex post evaluacije pet programa Glavne uprave za pravosuđe za razdoblje 2007. – 2013.

Pitanje 36.: U pogledu načina na koji je Komisija upravljala s pet navedenih programa, uključujući njezino praćenje i evaluaciju vaših projekata/aktivnosti, prokomentirajte sljedeću tvrdnju:

Unatoč poteškoćama s kojima su se suočavali podnositelji zahtjeva, ukupni broj primljenih zahtjeva za bespovratna sredstva za djelovanje neprestano se povećavao s 39 u 2007. na 117 u 2013. Međutim, u slučaju bespovratnih sredstava za poslovanje došlo je do smanjenja sa 16 podnositelja zahtjeva u 2008. i 19 u 2010. na 7 u 2011. i 12 u 2012.

Informacije o pozivima na podnošenje prijedloga, za bespovratna sredstva za djelovanje i za bespovratna sredstva za poslovanje, bile su dostupne na internetskim stranicama Glavne uprave za pravosuđe⁵⁵. One su uključivale dokumente za podnositelje zahtjeva, praktične informacije o tome kako predati zahtjev, o prijavi prijevare i nepravilnosti i projektima koji su odabrani u svakom pozivu. Velika većina ispitanika (78 %) smatrala je poziv na podnošenje prijedloga jasnim i jednostavnim za razumijevanje. Isto tako, većina je ispitanika (74 %) smatrala postupak podnošenja zahtjeva za bespovratna sredstva za djelovanje ili bespovratna sredstva za poslovanje jednostavnim.

Općenito je 56 % ispitanika internetske ankete smatralo da su mehanizmi izvješćivanja u pogledu napretka i postignuća projekata/aktivnosti prikladni. Nadalje, nešto manje od polovine ispitanika smatralo je da je nadzor Komisije barem djelomično dobar i koristan tijekom provedbe projekata i aktivnosti⁵⁶.

⁵⁵ http://ec.europa.eu/justice/grants1/programmes-2007-2013/drug/index_en.htm.

⁵⁶ Na temelju analize 23 odgovora na internetsku anketu dobivenih od korisnika bespovratnih sredstava DPIP-a i izvješća o naknadnih pet razgovora s koordinatorima projekata / organizacijama kojima su u razdoblju 2007. – 2013. dodijeljena bespovratna sredstva DPIP-a. Ex post evaluacija pet programa provedenih u financijskom razdoblju 2007. – 2013. Evaluacija posebnih programa: Program za sprečavanje zlorabe droga i informiranje (DPIP), ICF, 28. srpnja 2015., str. 48. – 49.
http://ec.europa.eu/justice/grants1/files/expost_evaluations_2007_2013/dpip_programme_evaluation_final_report.pdf

Gotovo polovina (43 %) korisnika bespovratnih sredstava koji su sudjelovali u internetskoj anketi smatrala je da je nadzor Komisije djelomično dobar i koristan tijekom provedbe projekata/aktivnosti. Nadalje, kad je riječ o bespovratnim sredstvima koja se isplaćuju 24 mjeseca ili dulje korisnici su izvješća o napretku smatrali korisnima jer pružaju voditeljima projekata i Komisiji pregled dosad ostvarenih rezultata te omogućuju uvođenje prilagodbi smjera rada kad je to potrebno⁵⁷.

2.6 EUROPSKA DODANA VRIJEDNOST

Dodana vrijednost EU-a odnosi se na mjeru u kojoj programi EU-a po svojoj prirodi donose vrijednost zainteresiranim stranama i mjeri u kojoj EU ima komparativnu prednost nad nacionalnim i međunarodnim akterima koji rade u tom području. Prvo, raspravlja se o prirodi programa u pogledu EU-a i geografskoj pokrivenosti programom. Dodana vrijednost EU-a potom se analizira u pogledu vrijednosti koju donosi EU-u i korisnicima. Međutim, još nije moguće utvrditi i izmjeriti dodanu vrijednost EU-a u pogledu učinaka.

DPIP je imao jaku transnacionalnu dimenziju. To je posljedica ciljeva programa, kao i vrsta djelovanja koje se smatraju prihvatljivima u Odluci iz 2007. U članku 4. Odluke navodi se da DPIP podržava „posebne transnacionalne projekte od interesa za Zajednicu koje predlože barem dvije države članice ili barem jedna država članica i još jedna druga država koja može biti država pristupnica ili država kandidatkinja.” Prihvatljiva djelovanja uključivala su i nacionalne projekte.

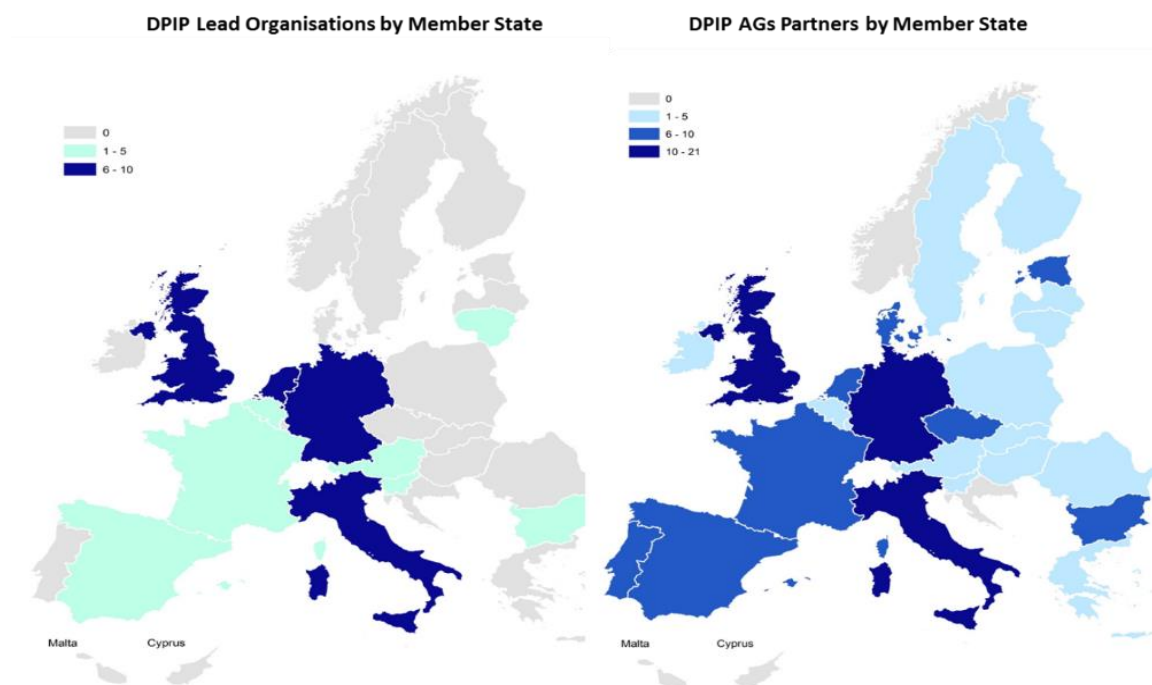
2.6.1 Geografska pokrivenost i uključenost država članica

DPIP-om su bile obuhvaćene vodeće i partnerske organizacije iz ukupno 25 država članica EU-a i Norveške. Općenito, geografska je pokrivenost aktivnosti diljem EU-a bila relativno dobra. Priroda programa donijela je dodanu vrijednost EU-u i većini korisnika bespovratnih sredstava. Međutim, neke države članice primile su veći broj bespovratnih sredstava i sudjelovale u većem broju partnerstava od ostalih (vidjeti sliku 2-5). Vodeće organizacije okupljene su u tri države članice: Njemačkoj, Ujedinjenoj Kraljevini i Italiji. Te države članice zajedno su provele 61 % od svih projekata.

Od ukupno 457 zahtjeva zaprimljenih DPIP-om, najveći broj zahtjeva predale su talijanske organizacije (24 %, ukupno 109), te one sa sjedištem u Ujedinjenoj Kraljevini (60) i Španjolskoj (55). Te tri države članice podnositeljice zahtjeva podnijele su 49 % od svih zahtjeva za financiranje iz programa. U tom kontekstu treba napomenuti da su najveću stopu uspjeha predanih zahtjeva imale Austrija, Njemačka i Nizozemska.

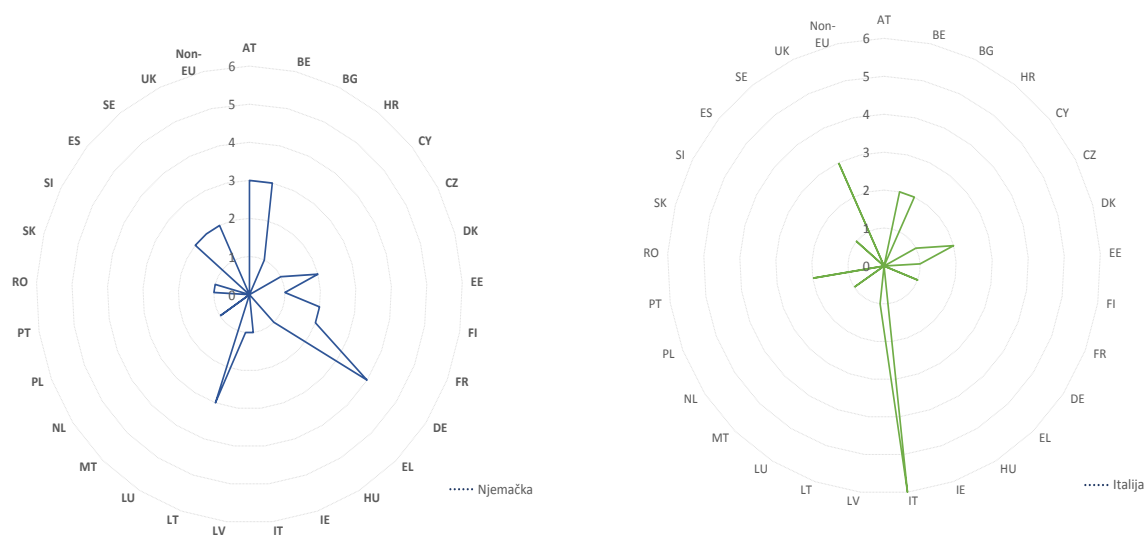
Partnerska struktura država članica s najvećim brojem vodećih organizacija (Njemačka, Ujedinjena Kraljevina i Italija) prikazana je na slici 2-6. Podaci prikazuju da su vodeće organizacije imale više izgleda za partnerstvo u vlastitoj državi članici nego s organizacijama iz ostalih država članica EU-a. To je posebno izraženo u Italiji. Međutim, to nije bio slučaj za projekte koje je vodila Ujedinjena Kraljevina u kojoj su vodeće organizacije u većini slučajeva sklopile partnerstvo s njemačkim organizacijama. Primjerice vodeće organizacije u Italiji sklopile su partnerstvo sa šest talijanskih i tri britanske organizacije, dok su vodeće organizacije u Njemačkoj sklopile partnerstvo s četiri njemačke i tri belgijske, tri austrijske i tri litavske organizacije. Vodeće organizacije iz Ujedinjene Kraljevine sklopile su partnerstvo sa šest njemačkih, pet francuskih i četiri talijanske organizacije.

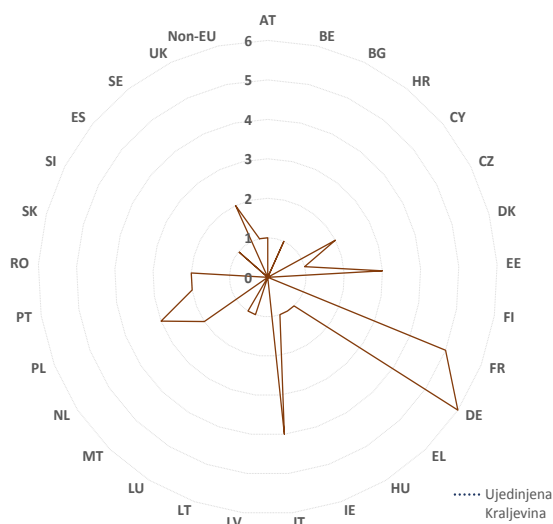
⁵⁷ Isto, str. 50.

Slika 2-5 Ukupan broj organizacija uključenih u projekte bespovratnih sredstava za djelovanje DPIIP-a, uključujući vodeće organizacije (lijevo) i partnerske organizacije za bespovratna sredstva za djelovanje (desno)

Slika 2-6 Struktura partnerstva vodećih organizacija iz vodeće tri države članice

2.6.2 Dodana vrijednost za EU i korisnike bespovratnih sredstava

Rezultati ove evaluacije pokazuju da su glavne značajke koje donose dodanu vrijednost EU-a u programu za korisnike bespovratnih sredstava sljedeće:

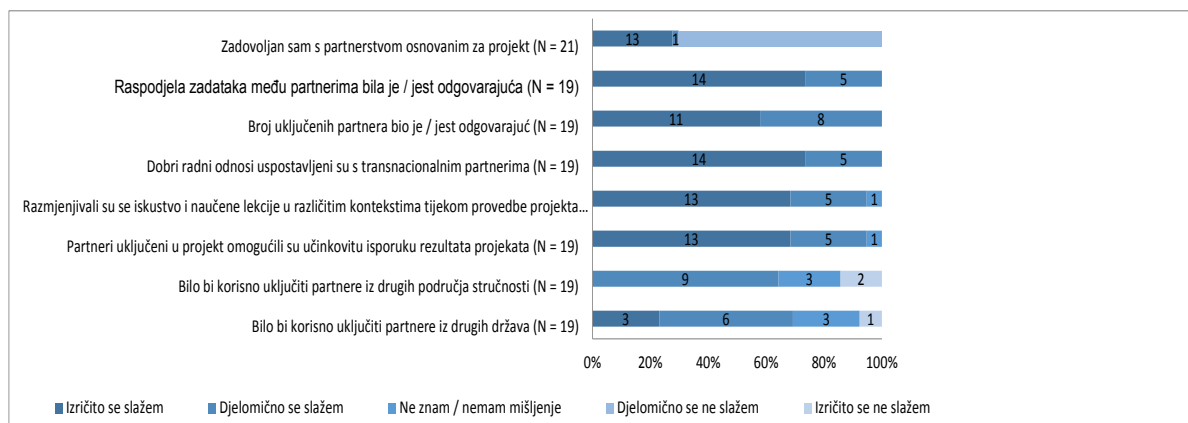
- uzajamno učenje i razmjene, veće znanje zahvaljujući suradnji preko granica,
- „prepoznatljiva marka EU-a” i ugled koji pruža DPIP,
- financiranje EU-a zbog kojeg je provedba projekata moguća.

Rezultati ankete i savjetovanja sa zainteresiranim stranama pokazali su da je transnacionalna dimenzija DPIP-a omogućila organizacijama uspostavljenima u različitim državama članicama zajedničku suradnju te razvoj i provedbu transnacionalnih aktivnosti s ciljem smanjenja potražnje za drogama. Iako geografska raspodjela vodećih organizacija pokazuje da su one uglavnom koncentrirane u tek nekoliko država članica, partnerstva koja su sklopile omogućavaju velikom broju organizacija iz ostalih država članica da sudjeluju, surađuju i uče od voditelja projekata ili zajedno s njima te da provode slične aktivnosti. Transnacionalna partnerstva doprinijela su uzajamnom učenju, suradnji i održivoj podršci na nacionalnoj razini i na razini EU-a. To se očituje i u rezultatima savjetovanja sa zainteresiranim stranama koja se dodatno istražuju u ovom odjeljku.

Ovom je evaluacijom zaključeno da su ključne specifične prednosti transnacionalnih partnerstava u provedbi projekata DPIP-a bile: stvaranje mreže međunarodnih partnera (90 % ispitanika), povećano znanje / povećana stručnost u tom području (85 % ispitanika) i povećano poznavanje politika i praksi u ostalim državama članicama (70 % ispitanika). Stoga su transnacionalna partnerstva doprinijela i ostvarivanju specifičnih ciljeva DPIP-a koji se odnose na podržavanje transnacionalnih djelovanja poput stvaranja multidisciplinarnih mreža, širenja baze znanja, razmjene informacija i utvrđivanja i širenja dobrih praksi. Nadalje, pri provedbi transnacionalnih aktivnosti u području smanjenja potražnje za drogama, projektima DPIP-a promicano je i transnacionalno učenje kroz partnerstva. Naknadni razgovori s korisnicima projekata pokazali su da su transnacionalna partnerstva doprinijela širenju najboljih praksi, poticala transnacionalno učenje, kao i identifikaciju praznina u informiranju i zajedničkih problema u smanjenju potražnje za drogama.

Specifične prednosti transnacionalnih partnerstava (vidjeti sliku 2-7) rezultirale su i dobrim radnim iskustvima među projektnim partnerima. Većina ispitanika rekla je da imaju dobar radni odnos sa svojim transnacionalnim partnerima (74 %) i da su zadovoljni s partnerstvima uspostavljenima u projektima (62 %). Tim je pozitivnim odnosima omogućeno i ojačano transnacionalno učenje: većina ispitanika (68 %) razmijenila je iskustva i usvojene lekcije sa svojim partnerima tijekom provedbe projekta. U tom pogledu 48 % ispitanika složilo se da bi u provedbu projekta bilo korisno uključiti više partnera iz različitih država članica te tako uvećati taj učinak.

Slika 2-7 Koliko su korisnici projekta zadovoljni transnacionalnim partnerstvom

Izvor: Anketa za potrebe ex post evaluacije pet programa Glavne uprave za pravosuđe za razdoblje 2007. – 2013.

Drugi oblici vrijednosti dobiveni programom bili su „prepoznatljiva marka EU-a” i ugled DPIP-a. To je dovelo do veće vidljivosti, većeg interesa za projekte i njihovog većeg utjecaja na EU i nacionalne tvorce politika, praktičare i širu javnost.

Konačno, evaluacija je pokazala da je financiranje EU-a bilo ključno za provedbu projekata DPIP-a i ostvarivanje ciljeva EU-a. Stoga je vjerojatnost ostvarivanja ciljeva EU-a, a time i ciljeva Strategije EU-a o drogama, bez financiranja EU-a u biti ograničena⁵⁸.

⁵⁸ Isto, str. 59.

3 ZAKLJUČCI

*Važnost programa*⁵⁹

- Prioriteti poziva na podnošenje prijedloga i odabrane inicijative bile su važne za ciljeve programa, kako je to definirano u pravnoj osnovi. Općeniti i specifični ciljevi DPIP-a u pravnom su aktu široko formulirani i previše ambiciozni. Međutim, godišnji prioriteti koje utvrđuje Komisija nisu samo jasno određeni, već su i realni i ostvarivi te namijenjeni ključnim razvojem politika u tom području politike. Za Komisiju su oni postali sve važniji alat kojim se utječe na opseg financiranih projekata za trajanja programa.
- Odabrane aktivnosti relevantne su za ciljeve programa. Ciljevi projekta / programa rada svakog od 51 projekta bili su u skladu sa specifičnim ciljevima programa. Bespovratna sredstva za poslovanje bila su samo djelomično usklađena sa specifičnim ciljevima DPIP-a.
- Na razini projekta čini se da su odabrane inicijative bile odgovarajuća podrška razvoju politike. Ugovori o nabavi posebno su relevantni i za razvoj politike i zakonodavstva u tom području.
- Sveukupno je program DPIP bio relevantan za potrebe korisnika bespovratnih sredstava. Program je jedinstven u tom području te je njime pokriven manjak u financiranju na nacionalnoj razini. Nadalje, koncepcijski okvir programa i njegovi prioriteti odgovaraju potrebama aktera koji rade u području sprečavanja zlouporabe droga.

Dosljednost i komplementarnost

- Komplementarnost DPIP-a s ostalim programima i intervencijama EU-a gotovo je u potpunosti ostvarena. Komplementarnost je ostvarena kroz mehanizme koje je Komisija uspostavila u fazi osmišljavanja programa i u fazi osmišljavanja poziva na podnošenje prijedloga.

Djelotvornost

- DPIP je općenito bio djelotvoran u ostvarivanju općih ciljeva programa, iako je učinak bio ponešto ograničen s obzirom na relativno nizak proračun i broj financiranih projekata. DPIP je dao svoj doprinos u podizanju svijesti i informiranju o drogama i šteti povezanoj s drogama unutar Europe, posebno među mladima i ovisnicima. Nadalje, djelovanja koja su financirana iz DPIP-a dovela su do poboljšanog dijaloga o drogama i olakšala razmjenu najboljih praksi među zainteresiranim stranama.
- Neki projekti DPIP-a doprinijeli su razvoju donošenja politika EU-a / zakonodavstava. Ugovori o nabavi koji su posebno usmjereni na razvoj i provedbu politika i zakonodavstava u području sprečavanja zlouporabe droga bili su učinkovitiji u tom pogledu jer je njima pokrenuta rasprava o politikama i usmjeren postupak donošenja politika na razini EU-a i država članica.
- Na razini projekata, većima je inicijativa ostvarila svoje ciljeve, posebno zahvaljujući dobrim radnim odnosima s partnerima i jasnoj logici intervencije u pogledu ciljnih skupina, ciljeva, metoda i aktivnosti koje se provode. U provedbi aktivnosti projekata nisu primijećene veće prepreke.
- Aktivnostima koje su financirane iz DPIP-a razvijeni su i alati koji su u brojnim područjima prepoznati kao inovativni. Te su mjere uključivale sprečavanje zlouporabe i smanjenje štete te pristupe liječenju, istraživačke metode ili doprinos novom istraživanju kako bi se ispunile praznine u znanju, kao i inovativne pristupe pružanju informacija i podizanje svijesti među ranjivim skupinama.

⁵⁹ Isto, str. 60. – 62.

Održivost i širenje rezultata

- Općenito je širenje rezultata DPIP-a doprinijelo povećanju utjecaja projekata u konkretnim slučajevima, posebno kao rezultat različitih uspostavljenih metoda širenja koje su pomogle u kontaktiranju raznih zainteresiranih strana (nacionalnih tvoraca politika i tvoraca politika EU-a, NVO-a / organizacija civilnog društva, socijalnih radnika, mladih i stručnjaka za droge).
- Rezultati projekata prošireni su na korisničkim internetskim stranicama i mrežama, kao i na internetskim stranicama Komisije i Europskog centra za praćenje droga i ovisnosti o drogama. To je dodatno poboljšalo vidljivost samog programa (o čemu svjedoči sve veći broj zaprimljenih zahtjeva). Uz to, ugovori o javnoj nabavi poslužili su za proizvodnju informativnog materijala i organiziranje događaja širenja radi širenja projektnih rezultata. Međutim, nije iskorišten puni potencijal mehanizama i strategija širenja.
- U većini je inicijativa razvijen plan održivosti i/ili širenja. Međutim, mjera u kojoj su korisnici projekata bili djelotvorni u osiguravanju održivosti i prenosivosti projektnih rezultata i aktivnosti znatno se razlikuje.

Učinkovitost

- Sredstva namijenjena provedbi DPIP-a možda nisu bila posve dovoljna s obzirom na razinu ambicioznosti nekih ciljeva, vrlo visoku potražnju za sredstvima i visoku stopu apsorpcije bespovratnih sredstava, kao i na velik broj ostvarenih ishoda i rezultata. Ipak, sredstva dostupna u okviru DPIP-a korisnicima su bila dovoljna za ostvarivanje vlastitih ciljeva.
- Upravljanje Komisije s vremenom se poboljšalo, a korisnici bespovratnih sredstava pozitivno su ocijenili suradnju s Komisijom.
- Kad je riječ o mogućnosti pojednostavljenja, počevši od poziva iz 2010. u obrascu za prijavu potrebno je navesti sve više pojedinosti, a uvedeni su i smjerovi rada. Od toga su koristili imali i Komisija i podnositelji zahtjeva. Velika većina ispitanika smatrala je zahtjeve za izvješćivanje prikladnima. Nadzor Komisije barem je djelomično smatran dobrim i korisnim tijekom provedbe projekta/aktivnosti. Zahtjevi za izvješćivanje isto tako odražavaju uravnoteženiji pristup između financijskog opravdanja, s jedne strane, i evaluacije stvarnih rezultata i potencijalnih učinaka projekata, s druge strane.

Dodana vrijednost EU-a

- Većina država članica EU-a sudjelovala je u DPIP-u kao vodeća organizacija ili kao partner.
- Dodana vrijednost EU-a proizlazi iz činjenice da je DPIP omogućio organizacijama sa sjedištem u različitim državama članicama promjene u području smanjenja potražnje za drogama. To partnerstvo formirano u okviru projekata doprinijelo je promicanju transnacionalnog učenja i poboljšanja vidljivosti provedenih inicijativa, kao i utvrđivanju informacija u području sprečavanja i borbe protiv zlouporabe droga. Partnerstva su poboljšala i prekograničnu suradnju, doprinijela razmjeni i širenju najboljih praksi i informacija, razvila uzajamno povjerenje među državama članicama i poduprla stvaranje praktičnih alata i rješenja za suočavanje s globalnim izazovima. Međutim, stvarno se poboljšanje i doprinos, odnosno dodana vrijednost EU-a u pogledu učinaka još uvijek ne može izmjeriti.

Ključne preporuke

- Bolje utvrđivanje prioriteta: Komisija bi trebala uložiti više vremena i ljudskih resursa u postupak određivanja prioriteta kako bi se osiguralo da se prioriteti mogu ostvariti na odgovarajući način u okviru namijenjenog proračuna.
- Realistične procjene rizika projekata i strategije za bolje izbjegavanje rizika: Komisija bi trebala bolje nadzirati rizike tijekom trajanja projekta, primjerice tako da zatraži kratka

izvješća o napretku kojima se utvrđuju svi potencijalni rizici kako se oni pojavljuju tijekom provedbe projekta.

- Povećati naglasak na procjeni učinaka na svim razinama i ne samo na rezultatima, po pitanju praćenja i evaluacije. To je usko povezano s potrebom prikupljanja, analiziranja i upotrebe objektivnih i nezavisnih dokaza radi provedbe evaluacija projekata i programa.
- Istražiti načine na koje druge organizacije mogu bolje usvojiti ishode, rezultate i najbolje prakse, uključujući organizacije u drugim državama članicama, među ostalim više sredstava za prijevode, komunikaciju i širenje informacija.
- Izoštriti logiku intervencije programa; kad je riječ o opsegu programa i njegovim općim i specifičnim ciljevima i prioritetima, vrstama djelovanja i intervencija te mjerama provedbe, Komisija će nastojati izoštriti logiku intervencije⁶⁰ i pobrinuti se da odnosi

⁶⁰ Vidjeti primjerice Slika 1-1 Logika intervencije Programa za sprečavanje zlouporabe droga i informiranje (2007. – 2013.)

Specifični program „Program za sprečavanje zlouporabe droga i informiranje“ (2007. – 2013.), dio Općeg programa temeljnih prava i pravosuđa

Kontekstualni/faktorski faktori: Politika EU-a usmjerena je na sprečavanje zlouporabe droge smanjenjem ponude i potražnje, uključujući stvaranje novih vrsta droga što utječe na potražnju za drogama i štetu povezanu s drogama, kriminalne mreže koje rade na globalnoj razini ili promjenu nrijavara krijumčarenja droge. Strategija EU-a o drogama (2005. – 2012.) i povezani akcijski planovi (2005. – 2008. i 2009. – 2012.) prenose ciljeve u djelovanja i teže stvaranju mjerljivog smanjenja razine zlouporabe droga i povezanih zdravstvenih i društvenih problema.

Objašnjenje za intervenciju

Zlouporaba droga velik je zdravstveni problem u EU-u. Ne povezuje se samo sa smrtnošću, nego predstavlja i velike socijalne i gospodarske troškove za društvo u cjelini. Stoga postoji potreba za javnim prepoznavanjem problema i smanjenjem štete koje droge imaju na zdravlje pojedinaca i na društvo u cjelini.

Ciljevi

Opći ciljevi:

- i) spriječiti i smanjiti zlouporabu droga, ovisnost i štetu povezanu s drogama;
- ii) doprinijeti unapređenju informiranja o zlouporabi droga i sredstava za djelovanje;
- iii) poduprijeti provedbu Strategije EU-a o drogama.

Posebni ciljevi:

- promicati transnacionalna djelovanja za i. uspostavu multidisciplinarnih mreža, ii. osiguravanje širenja baze znanja, razmjene informacija i utvrđivanje i širenja najbolje prakse; iii. podizanje svijesti o zdravstvenim i društvenim problemima uzrokovanim zlouporabom droga; iv. mjeru podrške usmjerene na sprečavanje zlouporabe droge, uključujući smanjenje štete povezano s drogama i nađne liječenja, uzimajući u obzir najnovije znanstvene spoznaje;

uključivanje građanskog društva u provedbu i razvoj Strategije EU-a o drogama i akcijskih planova i

praćenje, provedba i evaluacija provedbe posebnih djelovanja poduzetih na temelju akcijskih planova za borbu protiv droga (2005. – 2008. i 2009. – 2012.)

Doprinosi

Financiranje EU-a (2007. – 2013.) – 21,35 milijuna EUR, od čega:

- 70 % – pet poziva na podnošenje prijedloga za bespovratna sredstva za djelovanje
- 22 % – inicijative Komisije (javna nabava)
- preostali 8 % – četiri poziva na podnošenje prijedloga za bespovratna sredstva za poslovanje

Sufinanciranje vlastitim sredstvima podnosiocima zahtjeva ili partnera ili iz drugih izvora

Nefinancijski doprinosi, npr. upravljanje Komisije i, donošenje godišnjih programa rada; ii. procjena zahtjeva za bespovratnim sredstvima (putem odnosa za evaluaciju); iii. upravljanje finansijskim aspektima i aspektima izveštavanja korisnika bespovratnih sredstava

Rezultati

Rezultati Komisije: 28 specifičnih djelovanja (ugovori o javnoj nabavi), npr. Europsko djelovanje protiv droge, studije/istraživanja, konferencije, evaluacija programa itd.

Rezultati projekata, uključujući:

- 36 bespovratnih sredstava za djelovanje za i. transnacionalne projekte, npr. znanstvena istraživanja o novim drogama, programi za sprečavanje/zmanjenje štete, informativne kampanje, razmjena dobrih praksi itd.,

- podršku putem 15 bespovratnih sredstava za poslovanje za djelatnosti NVO-a ili ostalih organizacija koje su usmjerene na ostvarenje općeg europskog interesa u području politike o drogama, npr. Europski centar za liječenje ovisnosti o drogama, Europski institut za istraživanja o sprečavanju zlouporabe droga itd.,
- izvješća o napretku i završna izvješća projekata izvješća.

Očekivani rezultati

Europske nevladine organizacije i ostale organizacije koje promiču sprečavanje zlouporabe droge i smanjenje štete povezano s drogama

Stvaranje održivih transnacionalnih multidisciplinarnih mreža koje doprinose ciljevima programa

Bolje podizanje svijesti na razini Europe i poboljšanje dijaloga o drogama i poznavanje europskih i nacionalnih strategija i inicijativa za sprečavanje zlouporabe droge, inovacije u znanosti usmjerene na sprečavanje zlouporabe droge, smanjenje štete povezano s drogama i osmišljavanje metoda liječenja

Bolja razmjena informacija i najboljih praksi te suradnja među državnim čimanicima

Očekivani učinci

Učinkovite sprečavanje zlouporabe droge u EU-u

Bolje razumijevanje / poboljšano informiranje o drogama i povezanosti šteti u EU-u

Bolja provedba Strategije EU-a o drogama i specifičnih djelovanja iz akcijskih planova

Korisnici

Korisnici bespovratnih sredstava: javne ili privatne organizacije i institucije (lokalna tijela, sveučilišni odsjeci i istraživački centri) koji djeluju u području informiranja o drogama i sprečavanja zlouporabe droge, uključujući smanjenje i liječenje štete povezano s drogama

Krajnji korisnici (ciljne skupine): mladi, žene, ugrožene skupine i osobe koje žive u socijalno nepovoljnim područjima; ostale ciljne skupine, npr. učitelji / obrazovno osoblje, roditelji, socijalni radnici, medicinsko/paramedicinsko osoblje, pravosuđno osoblje, tijela kaznenog progona i zatvorske ustanove, NVO-i itd.

Kontrolirano područje

Područje utjecaja

Slika 1-1 Logika intervencije Programa za sprečavanje zlouporabe droga i informiranje (2007. – 2013.)

među objašnjenjima, ciljevima, doprinosima, rezultatima, korisnicima, očekivanim ishodima i učincima budu jasnije izraženi, precizniji i konkretniji u svakom daljnjem nastavku programa.

